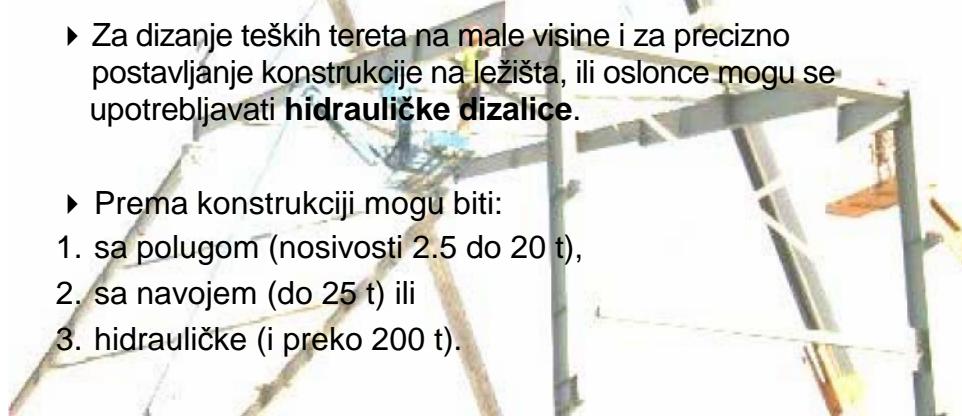

Montaža čeličnih konstrukcija

Pomoćna sredstva za montažu

- ▶ Uz razne vrste dizalica kao sredstava za pod izanje tereta u procesu montaže moraju se upotrebljavati i različite vrste sitnih sredstava za montažu tj. **pomoćnih montažnih s redstava**.
- ▶ Za dizanje teških tereta na male visine i za precizno postavljanje konstrukcije na ležišta, ili oslonce mogu se upotrebljavati **hidrauličke dizalice**.
 - ▶ Prema konstrukciji mogu biti:
 1. sa polugom (nosivosti 2.5 do 20 t),
 2. sa navojem (do 25 t) ili
 3. hidrauličke (i preko 200 t).

► **Teleskopske hidrauličke dizalice** omogućavaju
naizmeničnim **podpakivanjem** spoljašnjeg i unutrašnjeg
dela da se dostigne neograničena visina dizanja (slika).

► Pri montaži čeličnih konstrukcija upotrebljavaju se i različite vrste **lakih dizalica**, obično na **ručni pogon**.

Jedna od takvih je **TIRFOR** (slika) koji može imati nosivost od 800 do 5000 kg.

► Za veće terete upotrebljavaju se razne vrste **lakih lančanih dizalica** (npr. BRAVO, TRALIFT itd.) nosivosti od 500 kg do 10000 kg (slika).

► Kao pomoćno sredstvo za dizanje tereta koriste se razne vrste **užadi** (slika). Ova sredstva su izradena od čelične užadi nazivne čvrstoće 1600 N/mm².

- Krajevi užadi su pomoću **aluminijumske čaure** presovani tako da žice nisu oštećene nego su zalivenе. Takvo presovanje onemogućava razvezivanje omče.
- Priveznice mogu biti opremljene i sa dodatnom opremom kao što su kuke, obruči i prelazne karike.

► Za precizno merenje sile u užetu ili tereta na kuki koriste se razne vrste dinamometara (slika).

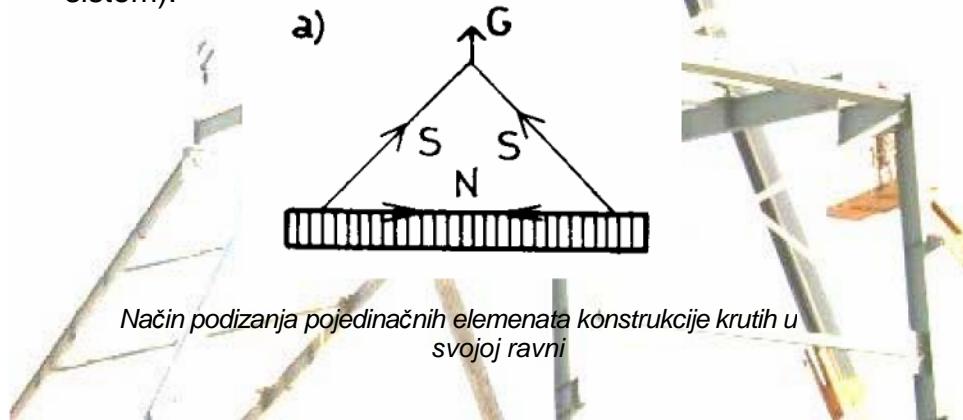
Dinamometri za određivanje sile u užetu ili tereta na kuki

► Osim užadi za podizanje tereta mogu se koristiti i čelični lanci (slika).

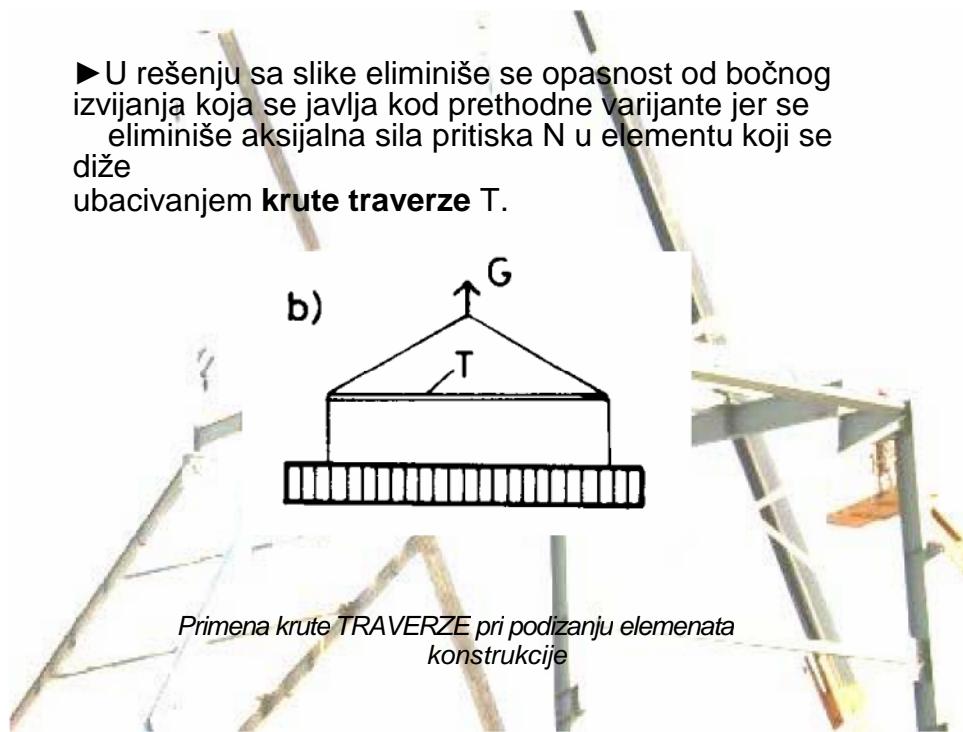

Čelični lanci sa kukama

- Uz pomoć užadi i lanaca mogu se koristiti različiti sistemi za kačenje, odnosno za vešanje delova ili segmenata CeliCne konstrukcije.
- Rešenje prikazano na slici primjenjuje se kod pojedinačnih delova i vezača u ravni (krut sistem).

- U rešenju sa slike eliminiše se opasnost od bočnog izvijanja koja se javlja kod prethodne varijante jer se eliminiše aksijalna sila pritiska N u elementu koji se diže ubacivanjem krute traverze T.

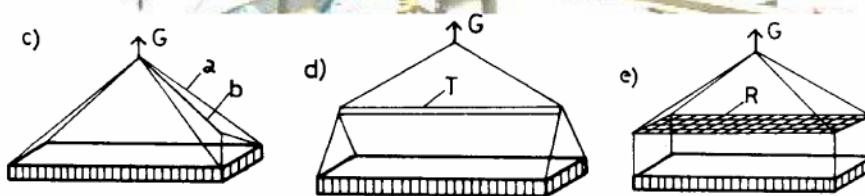

Primer primene traverze na montaži sandučastog glavnog nosača

Primeri različitih traverzi

► Kod krutih prostornih sistema rešenju na *slici c* daje se prednost uz dva moguća načina kačenja. Umanjenje aksijalne sile pritiska u podužnom pravcu postiže se takođe **krutom traversom** (slika d), a eliminisanje aksijalnih sila u oba pravca segmenta čelične konstrukcije postiže se korišćenjem **krutog roštilja R** (slika e).

Način podizanja krutih prostornih sistema

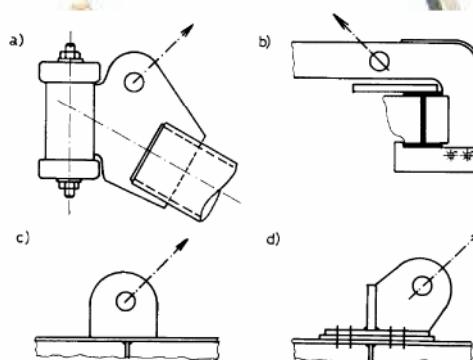

Primena krutog roštilja

- Mesta na kojima se pričvršćuju čelična užad ili lanci za element čelične konstrukcije koji se diže **obeležavaju se bojom, a po potrebi na njima se rade kuke ili rupe zavešanje.**

- Na delovima složenih i specifičnih čeličnih konstrukcija mogu se **navariti elementi** odnosno **izbušiti rupe** za vešanje ako je to planom izvođenja radova na montaži predviđeno ili ako je to obavio nadzorni organ naručioca odnosno odgovorno stručno lice izvođača.
- Posle završene montaže, takvi elementi se mogu odstraniti, odnosno rupe zatvoriti pri čemu se ne sme oštetiti čelična konstrukcija.

► Nekoliko primera za oblikovanje mesta za vezu užadi ili lanaca prikazano je na slici. Kod rešenja na *slici a* mesto kačenja je integrисани deo elementa konstrukcije, a kod rešenja na *slici b* dodat je pomoći deo konstrukcije. Rešenja c) i d) prikazuju dodatni element koji se posle montaže odseca ili demontira.

Primeri oblikovanja mesta za vezu užadi ili lanaca

► Za pritezanje zavrtnjeva i ankera upotrebljavaju se **impulsivni zatezači** (pištolji) na električni ili pneumatski pogon.

| ► Visokovredni zavrtnjevi se na propisanu silu prednaprezanja pritežu **momentnim ključem** sa indikatorom dostignutog momenta pritezanja.

| ► Ručni alat na električni pogon na montaži sačinjavaju još i **bušilice i brusilice**.

Različiti tipovi moment ključeva

► Ako se računa sa većim **obimom zavarivačkih radova** na predmontaži, na montažnoj površini je potrebno napraviti **priručne šatore**. Ostala oprema radnog mesta zavarivača, aparati za zavarivanje, peći za sušenje elektroda su identični kao i u radionici.

► Među pomoćna sredstva za montažu spadaju i provizorne **radne platforme** za rad na visini, razne staze ili **montažne platforme** koje se dižu sa karoserije teretnog vozila (sa korpom).

► Za kratkovremene radove bez platformi ili staza bezbednost montažera mora biti obezbeđena **zaštitnom mrežom**.

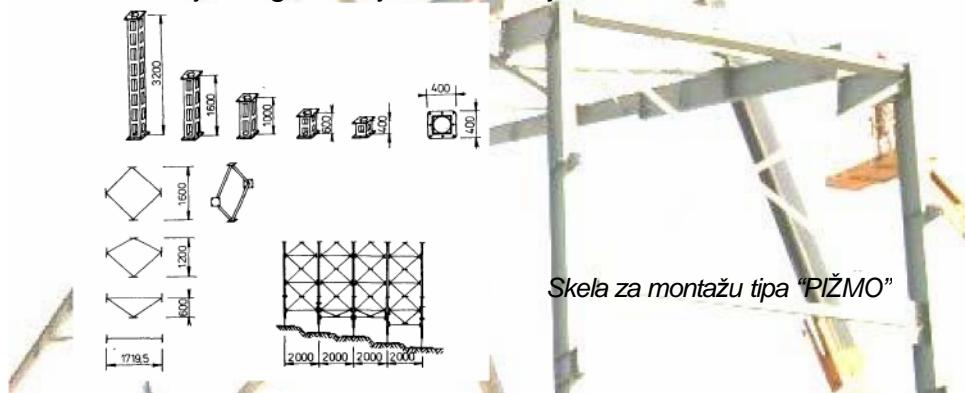
Montažne platforme koje se podižu sa karoserije vozila

Primena radnih platformi na montaži čelične konstrukcije

- ▶ Za montažne oslonce mogu se koristiti i razne vrste **potporni i h konstrukcija (tipskih skela), najčešće cevne .**
- ▶ Na slici je prikazana tipska pomoćna skela za montažu sistema "PiŽMO". Sistem je formiran od čeličnih stubova različite visine, sa rešetkastim ukrućenjima od cevi prečnika 60 mm i sa nosačima u vidu roštilja koji se postavljaju u glavama i osloncima stubova. Oslanjanje stubova direktno na temelj omogućeno je konstrukcijom nožice.

► Za lake radove na montaži (čišćenje površina, površinska zaštita, itd.) može se koristiti i **laka fasadna cevna skela**, sa malom težinom i velikom brzinom montaže.

Laka fasadne cevne skele

Primer radne (zaštitne) platforme pričvršćene za deo konstrukcije

Montaža čeličnih konstrukcija

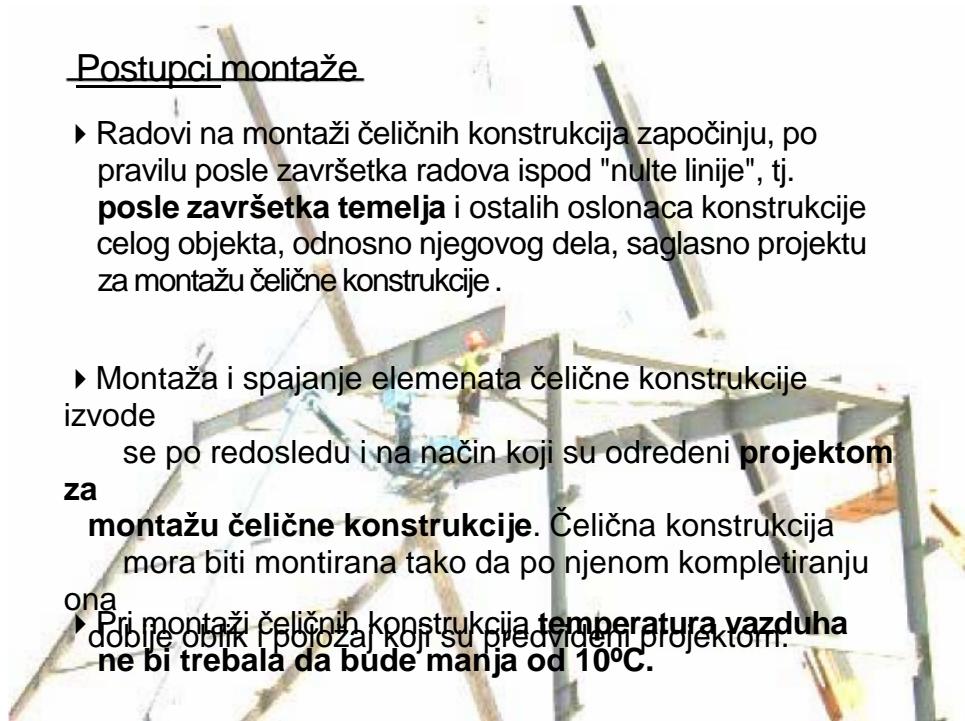
4. Postupci montaže. Prijem čelične konstrukcije posle završene montaže

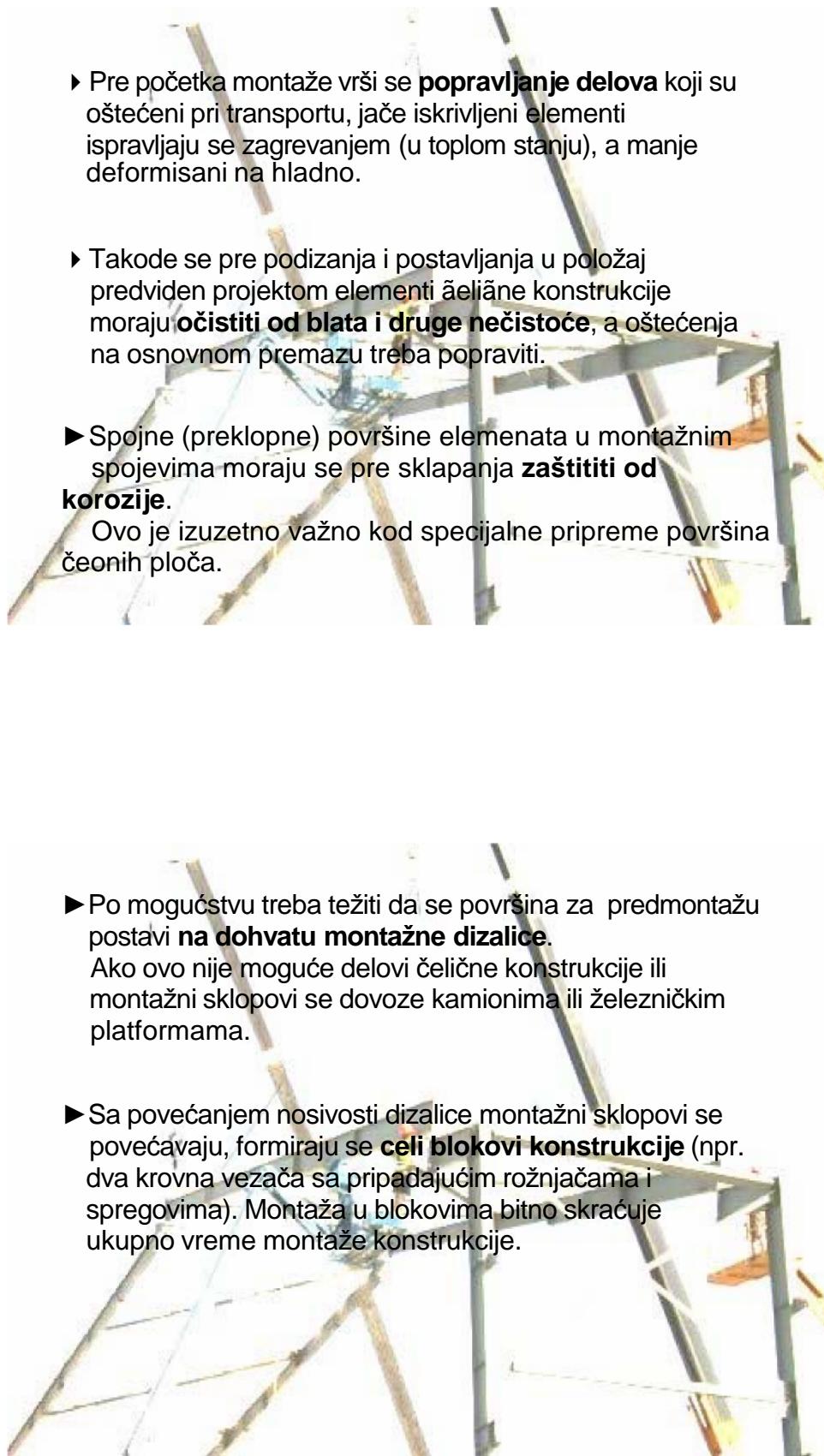

Postupci montaže

- ▶ Radovi na montaži čeličnih konstrukcija započinju, po pravilu posle završetka radova ispod "nulte linije", tj. **posle završetka temelja** i ostalih oslonaca konstrukcije celog objekta, odnosno njegovog dela, saglasno projektu za montažu čelične konstrukcije .

- ▶ Montaža i spajanje elemenata čelične konstrukcije izvode se po redosledu i na način koji su odredeni **projektom za montažu čelične konstrukcije**. Čelična konstrukcija mora biti montirana tako da po njenom kompletiranju ona **Pri montaži čeličnih konstrukcija temperatura vazduha dobije oblik položaja koji su predviđeni projektom: ne bi trebala da bude manja od 10°C.**

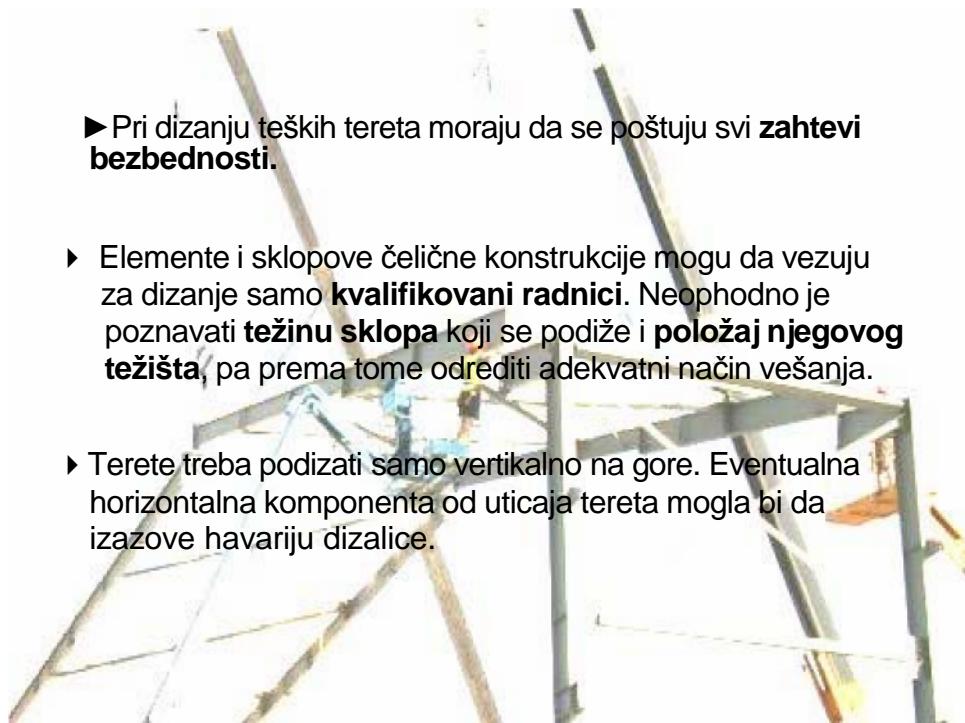
Primer montaže u blokovima

Primer montaže u blokovima – montaža dela međuspratne konstrukcije

► Pri dizanju teških tereta moraju da se poštuju svi **zahtevi bezbednosti**.

- ▶ Elemente i sklopove čelične konstrukcije mogu da vezuju za dizanje samo **kvalifikovani radnici**. Neophodno je poznavati **težinu sklopa** koji se podiže i **položaj njegovog težišta**, pa prema tome odrediti adekvatni način vešanja.
- ▶ Terete treba podizati samo vertikalno na gore. Eventualna horizontalna komponenta od uticaja tereta mogla bi da izazove havariju dizalice.

► Okačeni element konstrukcije se pomoću **privezanih kanapa usmerava od strane montažera** do konačnog položaja.

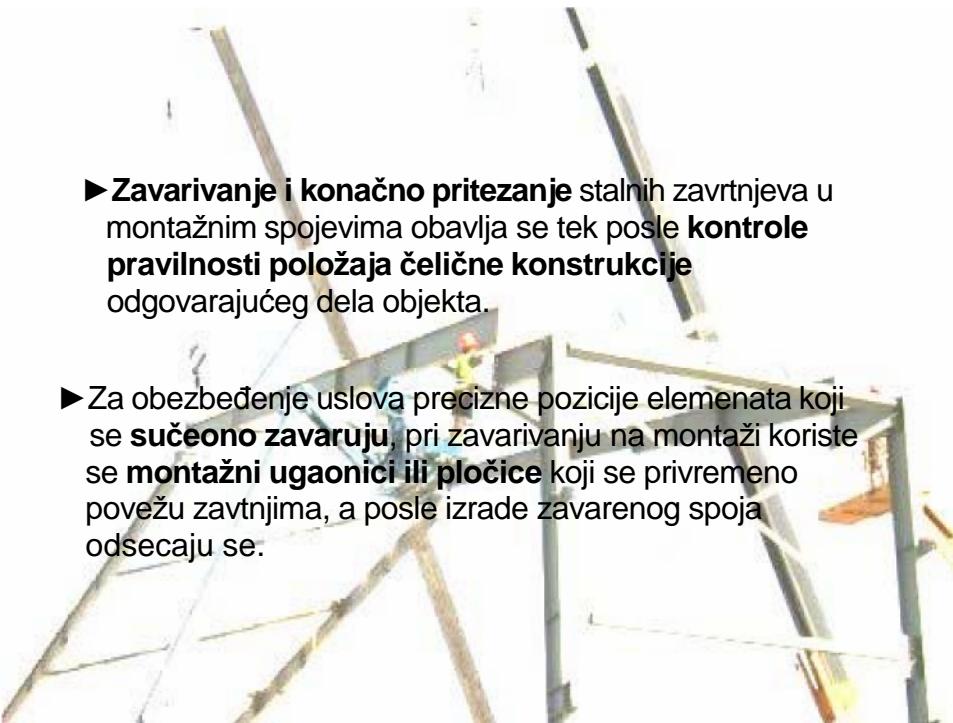
Usmeravanje montažnog komada uz pomoć uzadi

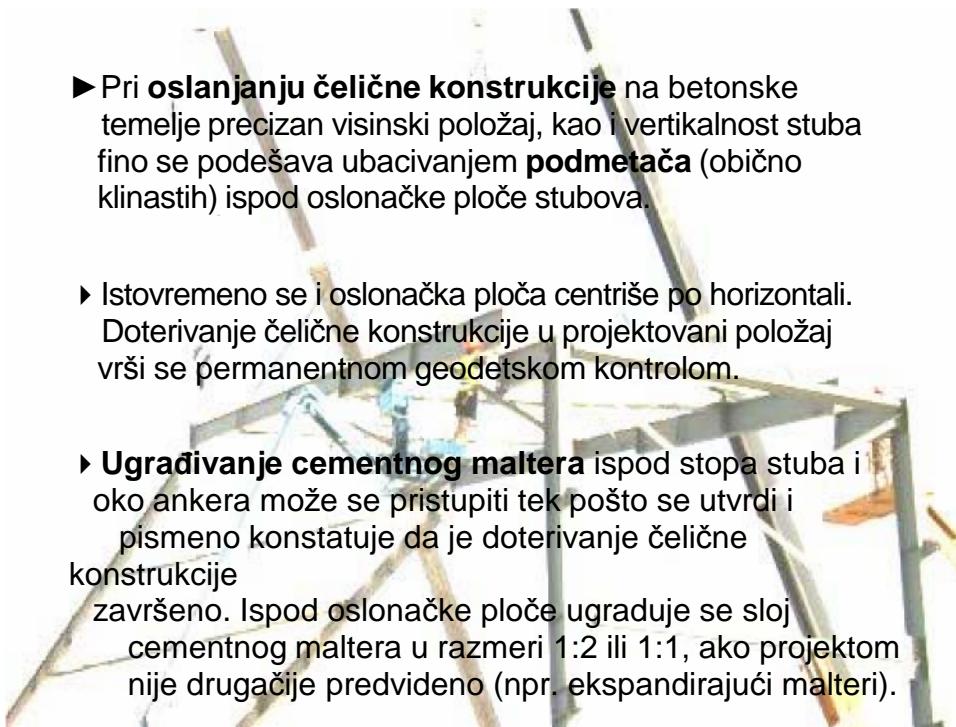
- ▶ U tom konačnom položaju obično se u prvoj fazi postave samo klinovi (dornovi) ili nekoliko zavrtnjeva da bi se mogli preneti uticaji od sопstvene težine montiranog komada.
- ▶ **Rupe u montažnim nastavcima** moraju se poklapati. Ako se rupe medusobno ne poklapaju, elementi čelične konstrukcije se ne smeju nasilno navlačiti, nego rupama treba bušenjem povećati prečnik.

▶ **Zavarivanje i konačno pritezanje** stalnih zavrtnjeva u montažnim spojevima obavlja se tek posle **kontrole pravilnosti položaja čelične konstrukcije** odgovarajućeg dela objekta.

▶ Za obezbeđenje uslova precizne pozicije elemenata koji se **sučeno zavaruju**, pri zavarivanju na montaži koriste se **montažni ugaonici ili pločice** koji se privremeno povežu zavrnjima, a posle izrade zavarenog spoja odsecaju se.

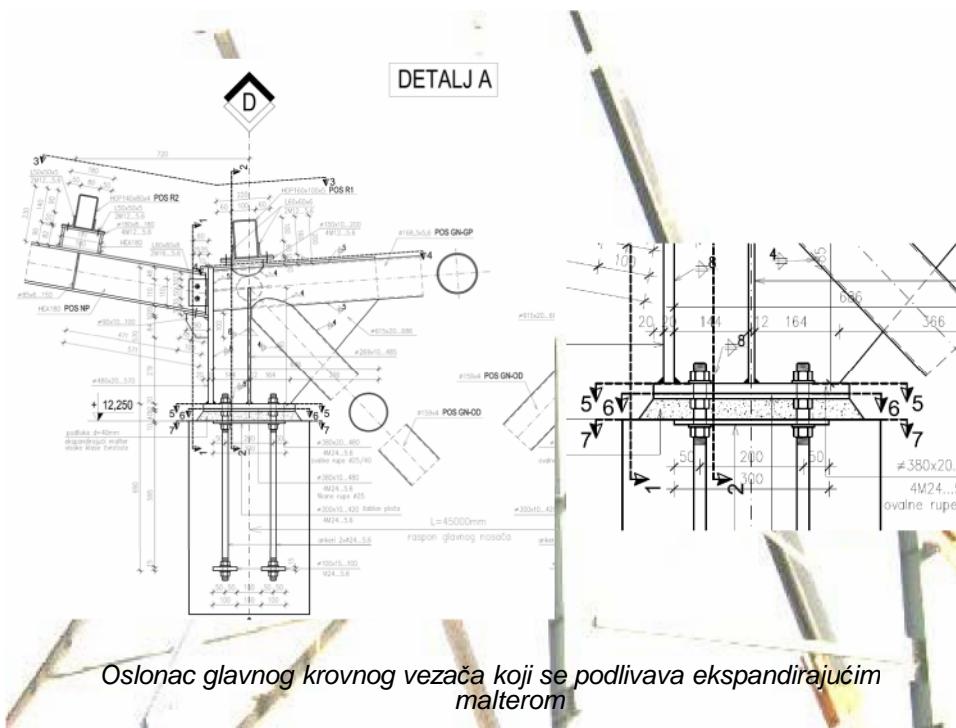

- ▶ Pri oslanjanju čelične konstrukcije na betonske temelje precizan visinski položaj, kao i vertikalnost stuba fino se podešava ubacivanjem **podmetača** (obično klinastih) ispod osloničke ploče stubova.

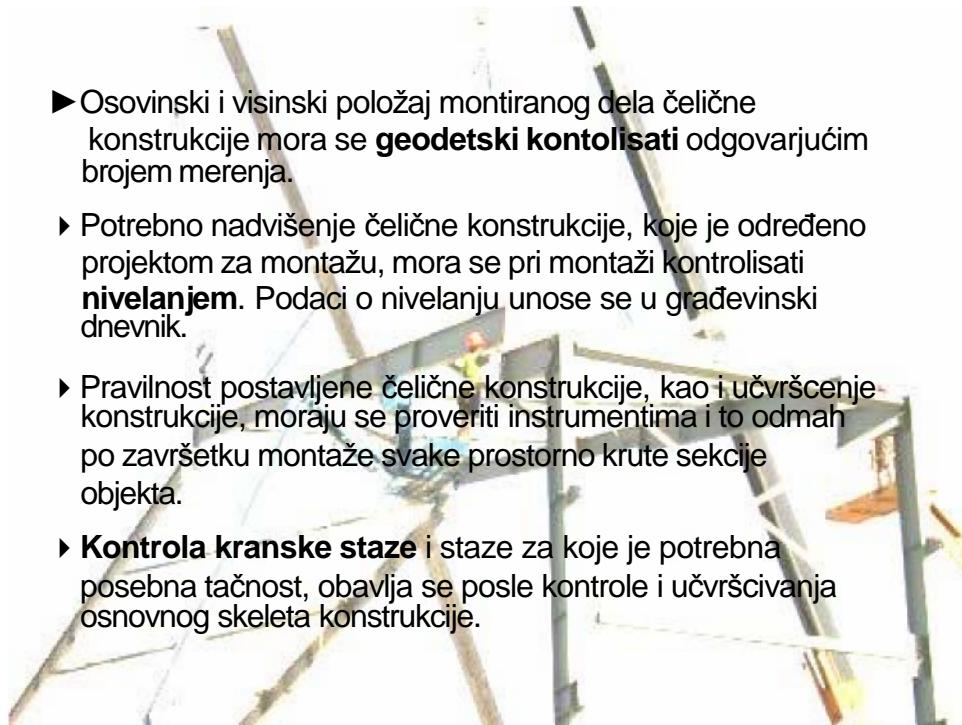
- ▶ Istovremeno se i oslonačka ploča centriše po horizontali. Doterivanje čelične konstrukcije u projektovani položaj vrši se permanentnom geodetskom kontrolom.

- ▶ **Ugrađivanje cementnog maltera** ispod stopa stuba i oko ankera može se pristupiti tek pošto se utvrđi i pismeno konstataje da je doterivanje čelične konstrukcije završeno. Ispod oslonačke ploče ugraduje se sloj cementnog maltera u razmeri 1:2 ili 1:1, ako projektom nije drugačije predvideno (npr. ekspandirajući malter).

► Osovinski i visinski položaj montiranog dela čelične konstrukcije mora se **geodetski kontrolisati** odgovarajućim brojem merenja.

- Potrebno nadvišenje čelične konstrukcije, koje je određeno projektom za montažu, mora se pri montaži kontrolisati **nivelanjem**. Podaci o nivelanju unose se u građevinski dnevnik.
- Pravilnost postavljene čelične konstrukcije, kao i učvršćenje konstrukcije, moraju se provjeriti instrumentima i to odmah po završetku montaže svake prostorno krute sekcijske objekta.
- **Kontrola kranske staze** i staze za koje je potrebna posebna tačnost, obavlja se posle kontrole i učvršćivanja osnovnog skeleta konstrukcije.

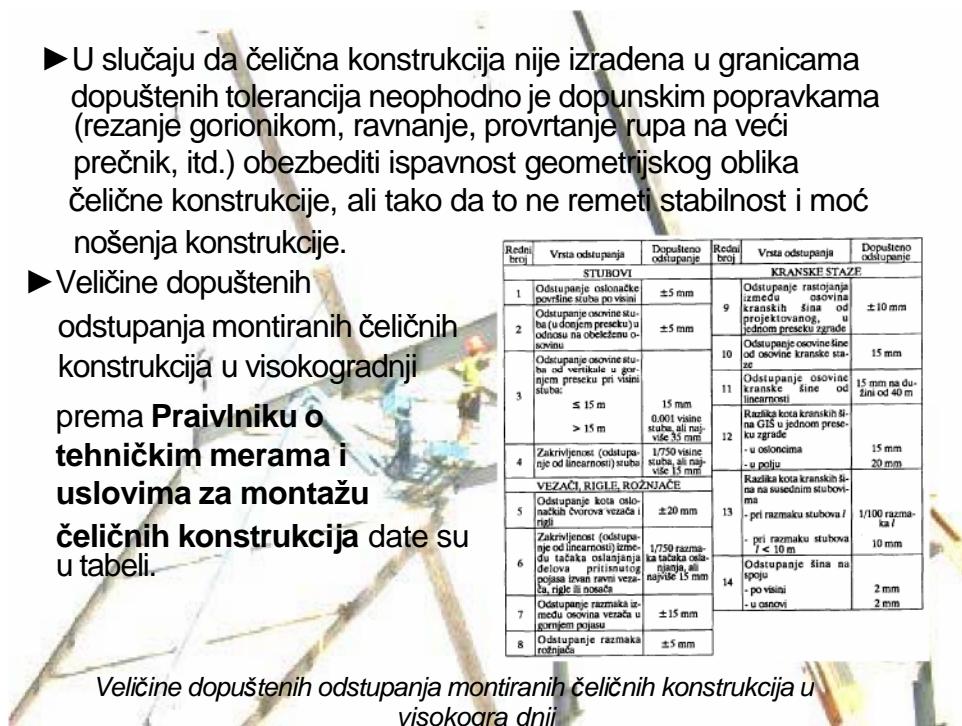

► U slučaju da čelična konstrukcija nije izradena u granicama dopuštenih tolerancija neophodno je dopunskim popravkama (rezanje gorionikom, ravnanje, provrtanje rupa na veći prečnik, itd.) obezbediti ispavnost geometrijskog oblika čelične konstrukcije, ali tako da to ne remeti stabilnost i moć nošenja konstrukcije.

► Veličine dopuštenih odstupanja montiranih čeličnih konstrukcija u visokogradnji prema **Praivlniku o tehničkim merama i uslovima za montažu čeličnih konstrukcija** date su u tabeli.

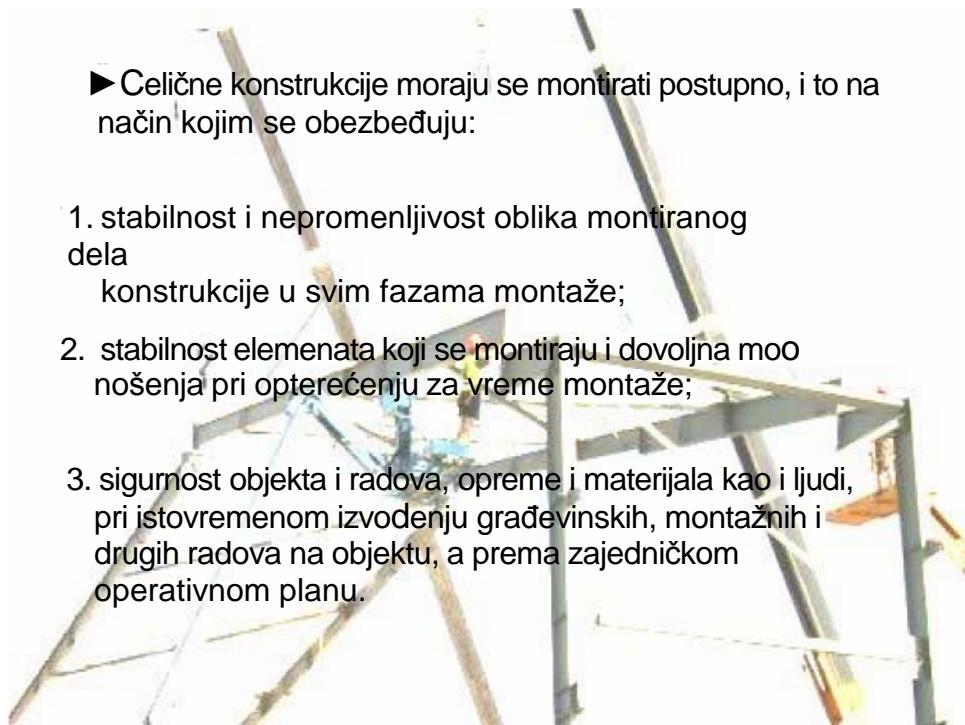
Redni broj	Vrsta odstupanja	Dopushteno odstupanje	Redni broj	Vrsta odstupanja	Dopushteno odstupanje
STUBOVI					
1	Odstupanje oslonacke površine stuba po visini	± 5 mm	9	Odstupanje razstojanja između kranasnih šina od prekrivane, u jednom presku zgrade	± 10 mm
2	Odstupanje osnovne stube (u donjem presku) i osnovne na obezbeđenu osnovinu	± 5 mm	10	Odstupanje osovine kranске staze	15 mm
3	Odstupanje osnovne stube od vertikale u gornjem presku pri visini stube:		11	Odstupanje osovine krananske staze od osovine kranске staze	15 mm na dužinom od 40 m
	≤ 15 m	15 mm 0,001 visine stube, ali najviše 35 mm	12	Razlika kota kranasnih šina na GIS u jednom presku zgrade: - u oslonicama - u polju	15 mm 20 mm
4	Zakrivljenost (odstupanje od linearnosti) stuba	1/750 visine stube ili najviše 15 mm	13	Razlika kota kranasnih šina na susednim stubovima: - pri razmaku stubova l - pri razmaku stubova $l < 10$ m	1/100 razmaka l 10 mm
VEZACI, RIGLE, ROZNIJACE					
5	Odstupanje kota oslonackih čvorova vezaca i rigli	± 20 mm	14	Odstupanje šina na spoju: - po visini - u osnovi	2 mm 2 mm
6	Zakrivljenost (odstupanje od horizontalnosti) zadrživača oslonackih delova pritisnutog pojasa izvan ravni vezaca, rigle ili nosača	1/750 razmaka stablačica oslonackih delova, ali najviše 15 mm			
7	Odstupanje razmaka izmedju oslonackih delaca u gornjem pojusu	± 15 mm			
8	Odstupanje razmaka rožnjaka	± 5 mm			

Veličine dopuštenih odstupanja montiranih čeličnih konstrukcija u visokogradnji

► Celične konstrukcije moraju se montirati postupno, i to na način kojim se obezbeđuju:

1. stabilnost i nepromenljivost oblika montiranog dela konstrukcije u svim fazama montaže;
2. stabilnost elemenata koji se montiraju i dovoljna moćnošća pri opterećenju za vreme montaže;
3. sigurnost objekta i radova, opreme i materijala kao i ljudi, pri istovremenom izvođenju građevinskih, montažnih i drugih radova na objektu, a prema zajedničkom operativnom planu.

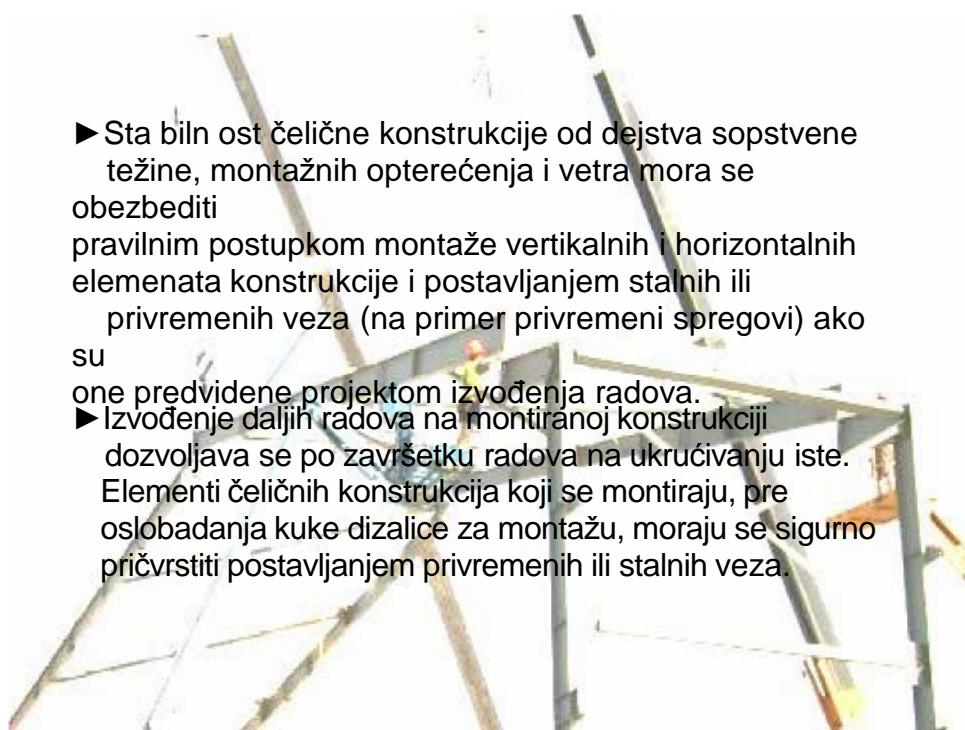

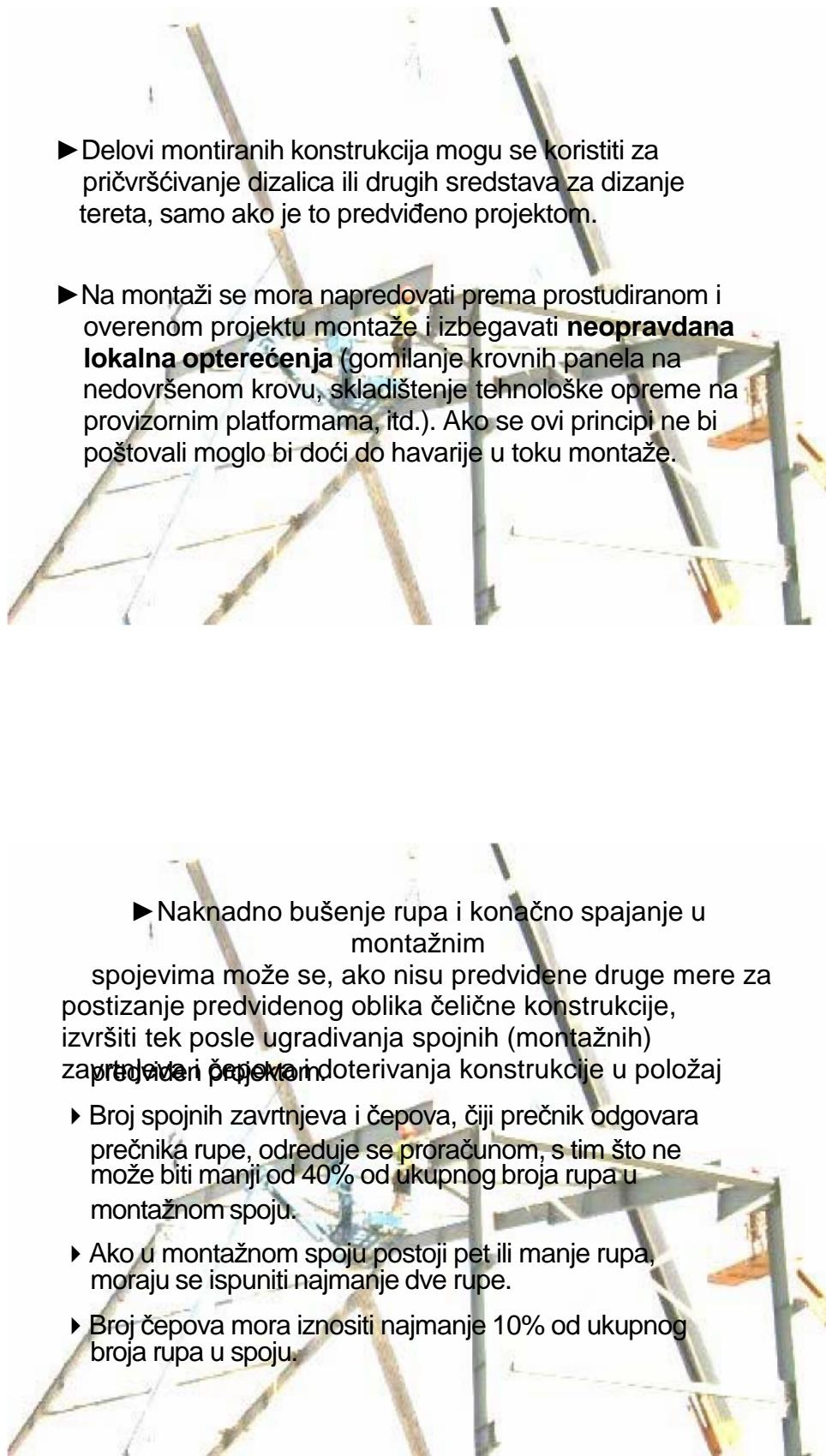
► Sta bilnost čelične konstrukcije od dejstva sopstvene težine, montažnih opterećenja i veta mora se obezbediti

pravilnim postupkom montaže vertikalnih i horizontalnih elemenata konstrukcije i postavljanjem stalnih ili privremenih veza (na primer privremeni spregovi) ako su

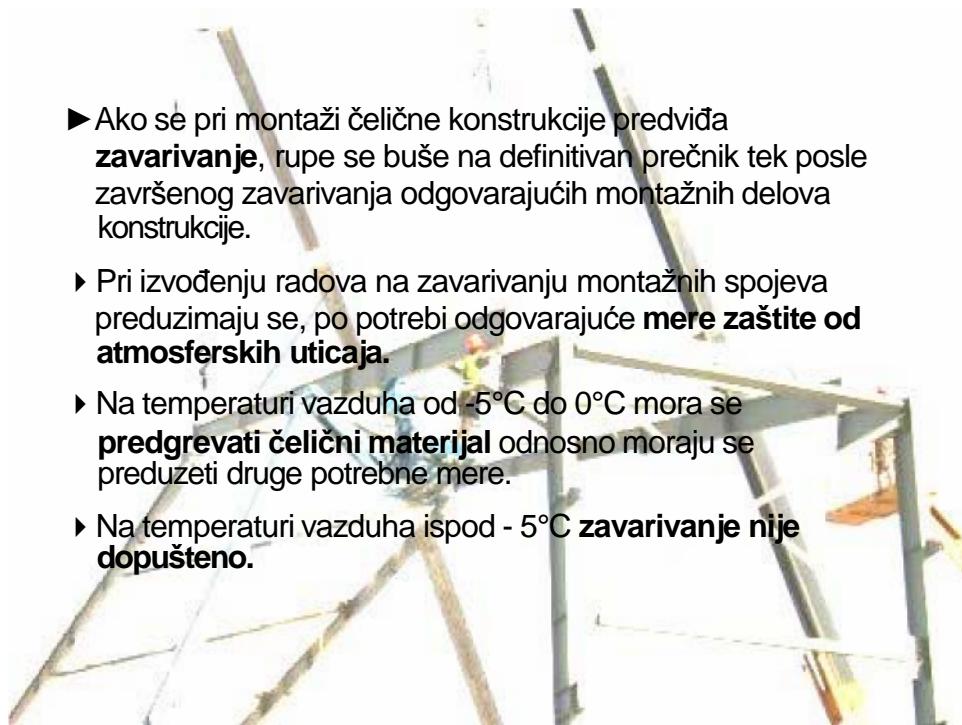
one predvidene projektom izvođenja radova.

► Izvođenje daljih radova na montiranoj konstrukciji dozvoljava se po završetku radova na ukrućivanju iste. Elementi čeličnih konstrukcija koji se montiraju, pre oslobadanja kuke dizalice za montažu, moraju se sigurno pričvrstiti postavljanjem privremenih ili stalnih veza.

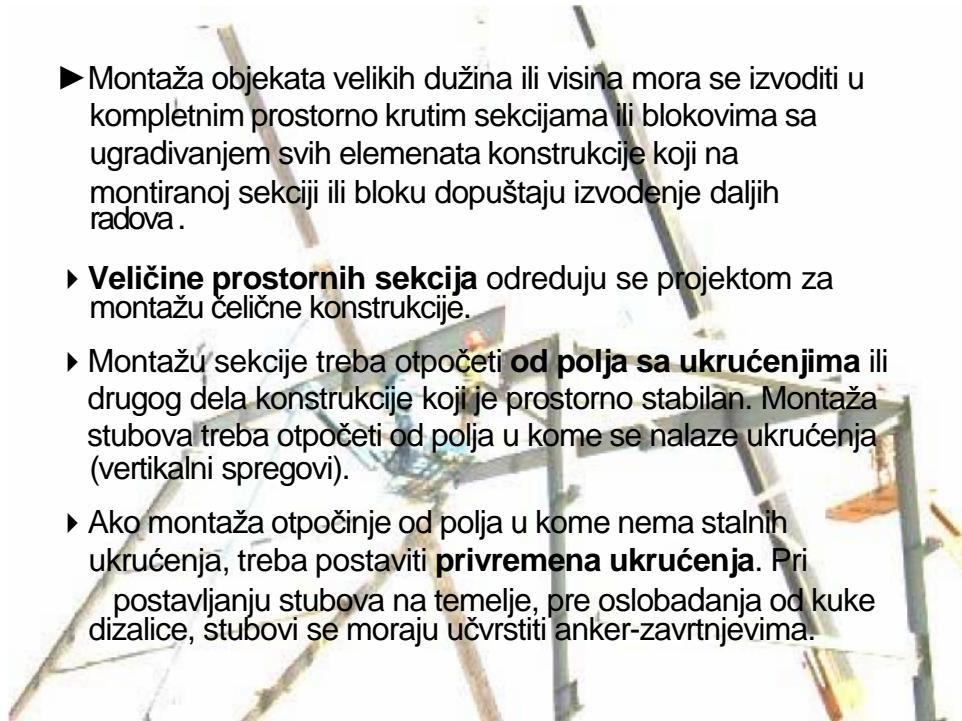

- ▶ Ako se pri montaži čelične konstrukcije predviđa **zavarivanje**, rupe se buše na definitivan prečnik tek posle završenog zavarivanja odgovarajućih montažnih delova konstrukcije.
- ▶ Pri izvođenju radova na zavarivanju montažnih spojeva preduzimaju se, po potrebi odgovarajuće **mere zaštite od atmosferskih uticaja**.
- ▶ Na temperaturi vazduha od -5°C do 0°C mora se **predgrevati čelični materijal** odnosno moraju se preduzeti druge potrebne mere.
- ▶ Na temperaturi vazduha ispod -5°C **zavarivanje nije dopušteno**.

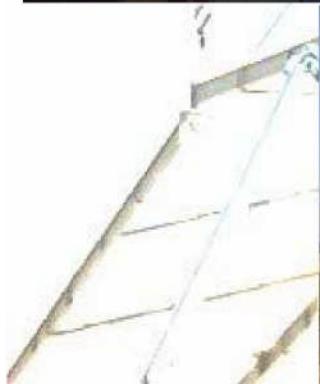

- ▶ Montaža objekata velikih dužina ili visina mora se izvoditi u kompletним prostorno krutim sekcijama ili blokovima sa ugradivanjem svih elemenata konstrukcije koji na montiranoj sekciji ili bloku dopuštaju izvođenje daljih radova.
- ▶ **Veličine prostornih sekacija** određuju se projektom za montažu čelične konstrukcije.
- ▶ Montažu sekcije treba otpočeti **od polja sa ukrućenjima** ili drugog dela konstrukcije koji je prostorno stabilan. Montaža stubova treba otpočeti od polja u kome se nalaze ukrućenja (vertikalni spregovi).
- ▶ Ako montaža otpočinje od polja u kome nema stalnih ukrućenja, treba postaviti **privremena ukrućenja**. Pri postavljanju stubova na temelje, pre oslobadanja od kuke dizalice, stubovi se moraju učvrstiti anker-zavrtnjevima.

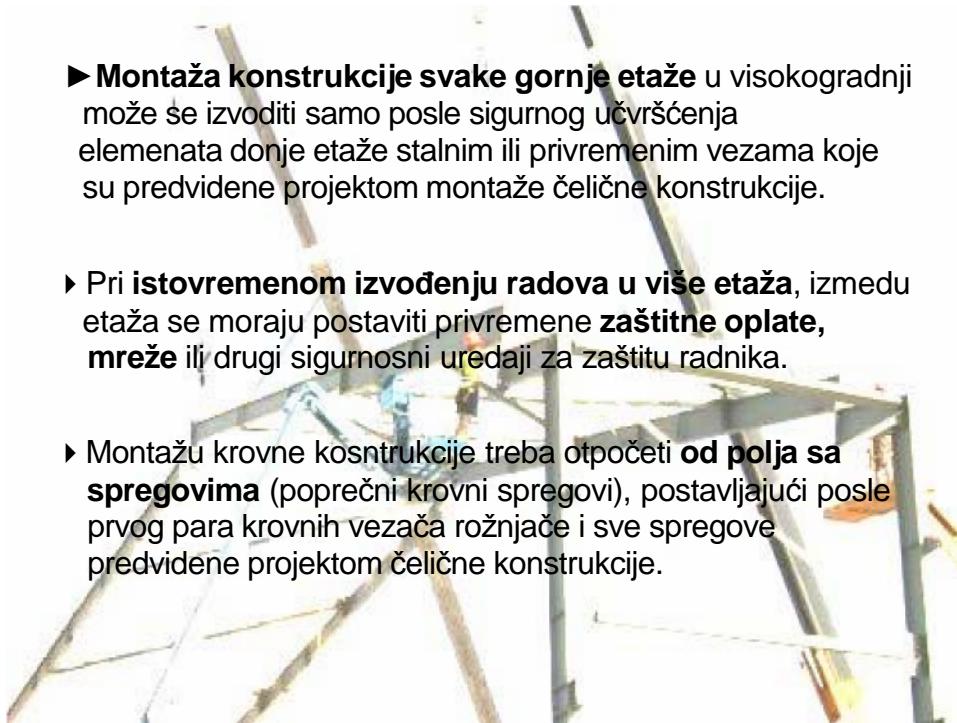

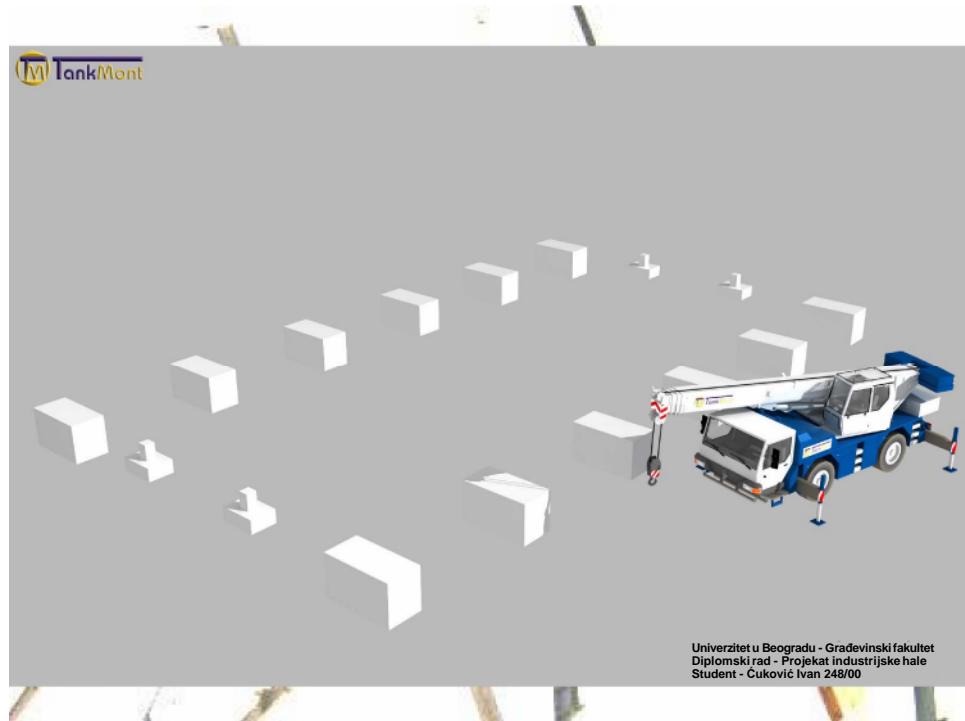
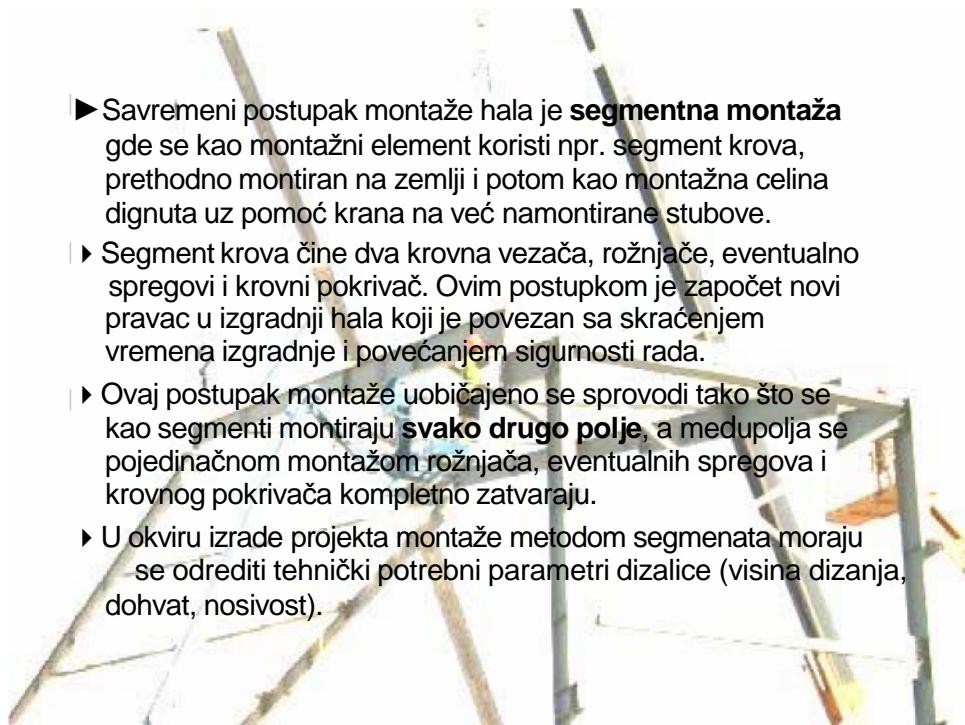

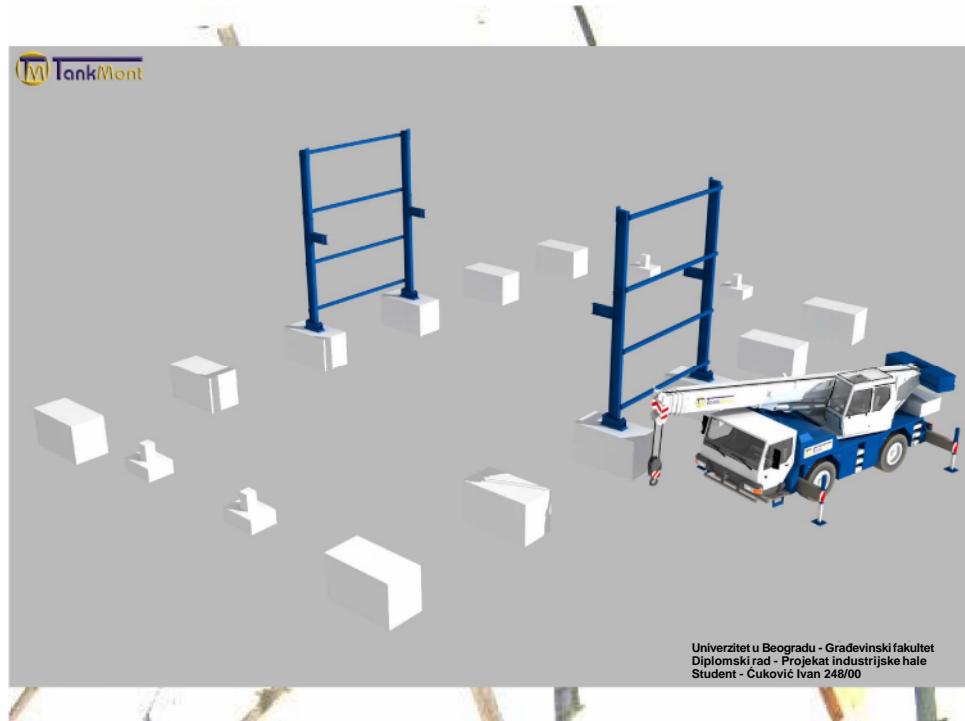
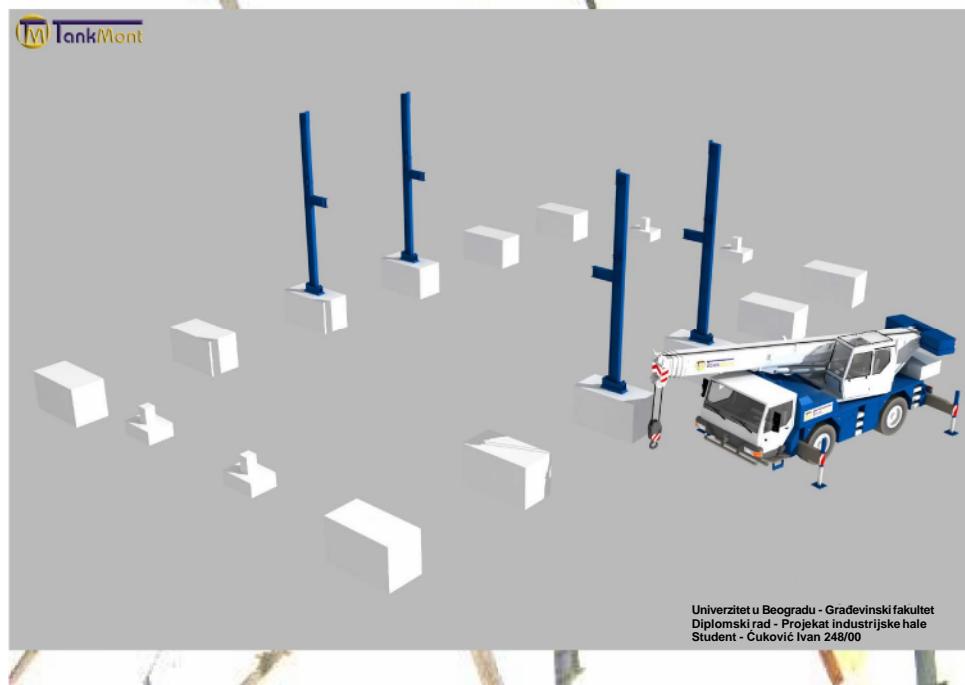
Montaža čelične konstrukcije krova valjaonice limova u gradu Vicksu (Rusija), počev od sprežnog polja

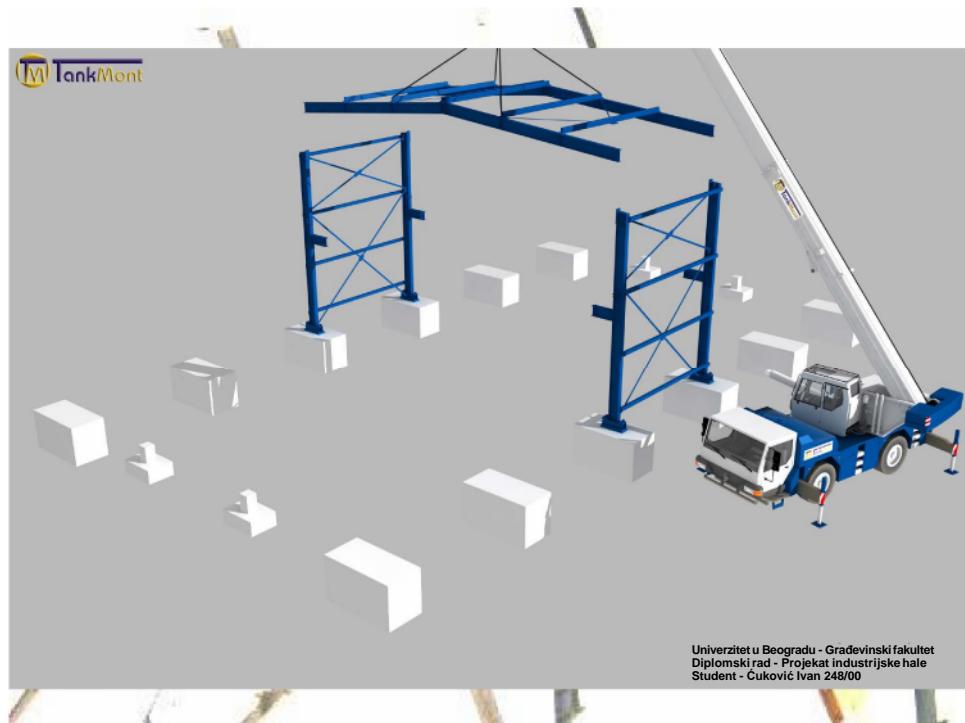
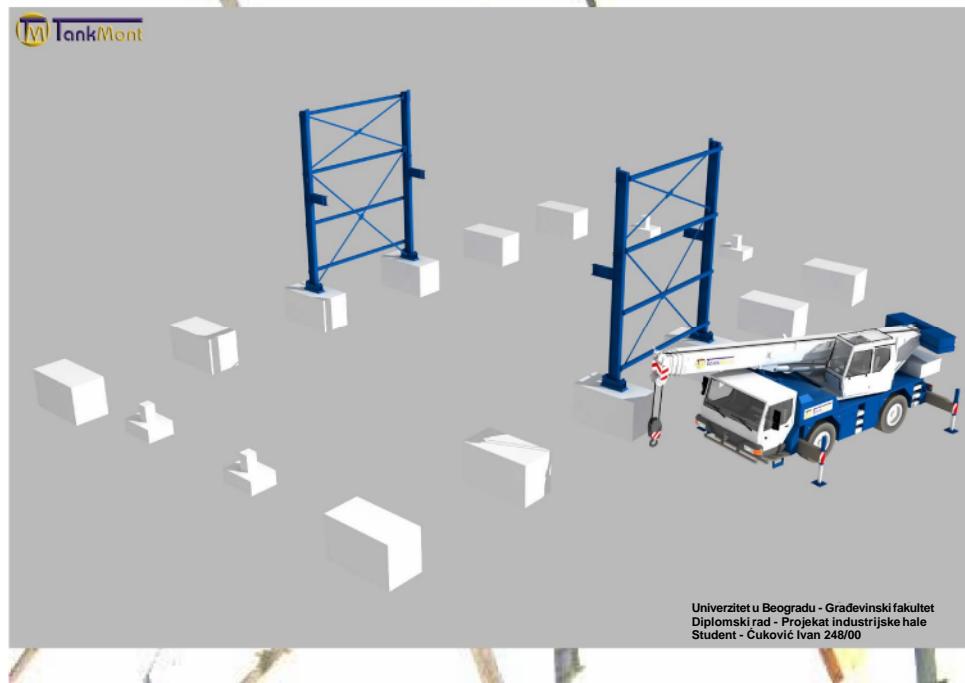

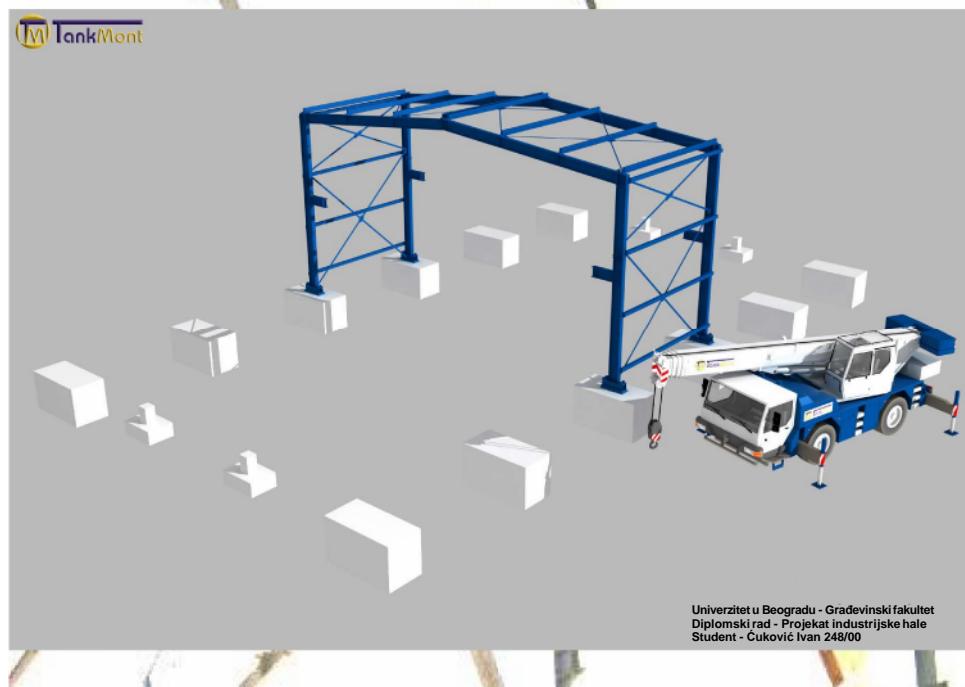
- ▶ Montaža konstrukcije svake gornje etaže u visokogradnji može se izvoditi samo posle sigurnog učvršćenja elemenata donje etaže stalnim ili privremenim vezama koje su predvidene projektom montaže čelične konstrukcije.
- ▶ Pri istovremenom izvođenju radova u više etaža, između etaža se moraju postaviti privremene **zaštitne oplate, mreže** ili drugi sigurnosni uredaji za zaštitu radnika.
- ▶ Montažu krovne konstrukcije treba otpočeti **od polja sa spregovima** (poprečni krovni spregovi), postavljajući posle prvog para krovnih vezača rožnjače i sve spregove predvidene projektom čelične konstrukcije.

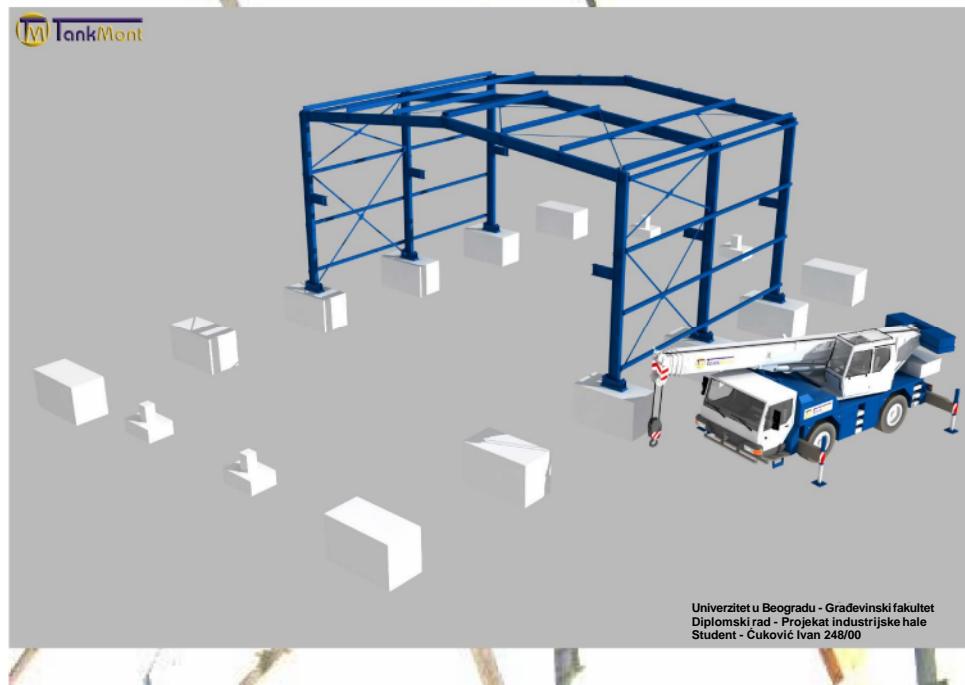

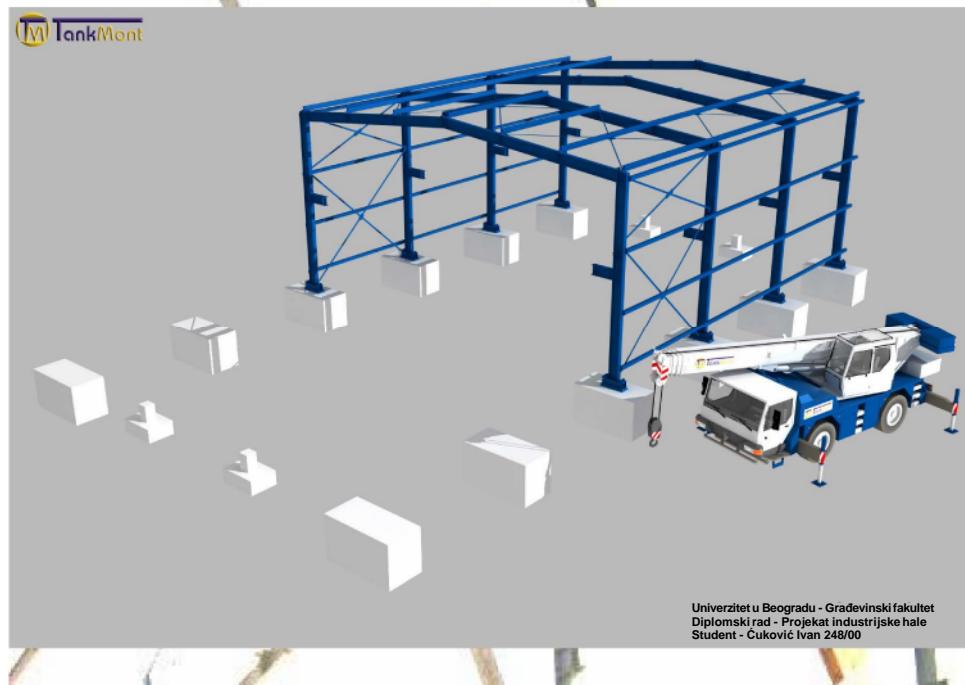

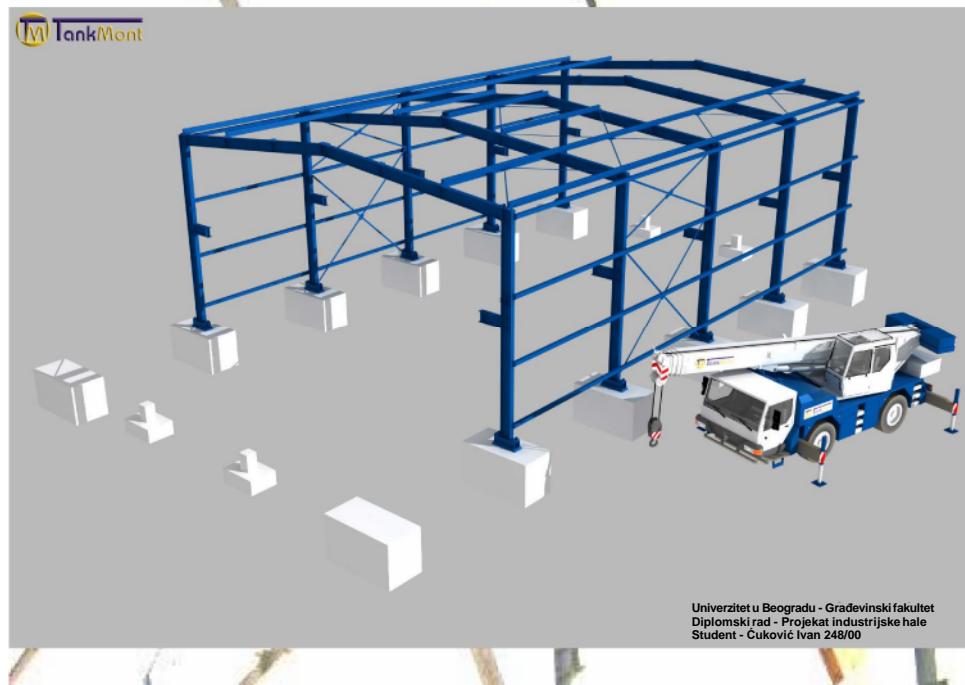

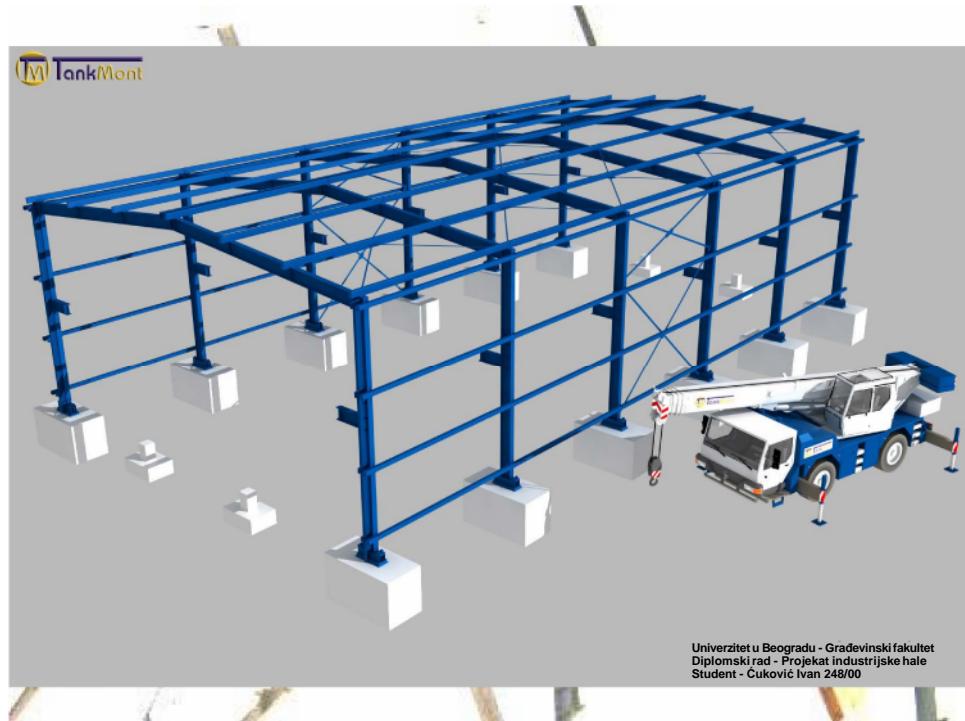
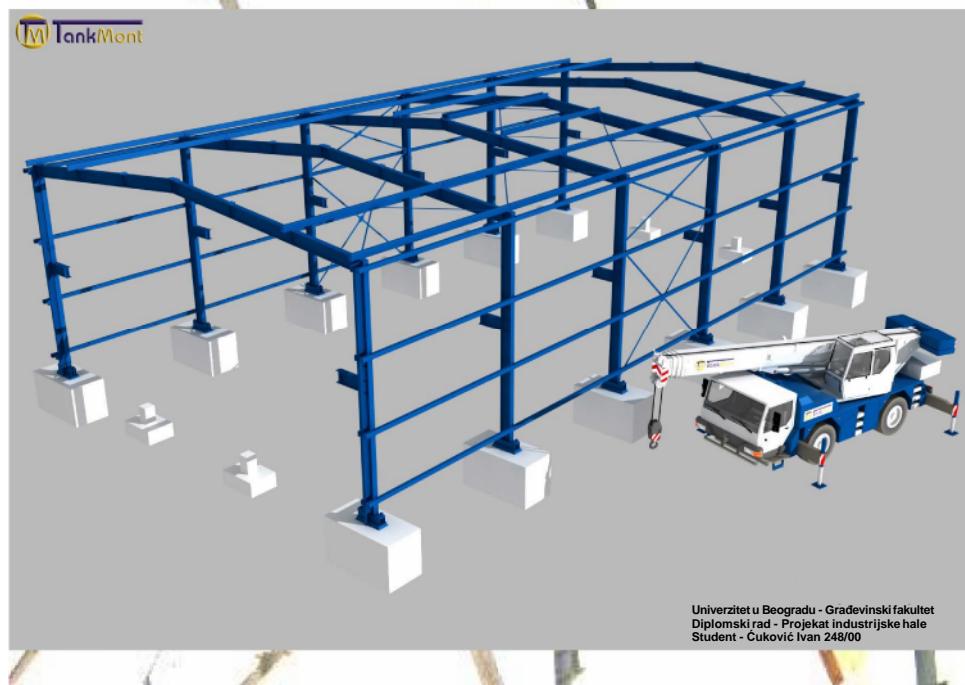
Univerzitet u Beogradu - Građevinski fakultet
Diplomski rad - Projekat industrijske hale
Student - Ćuković Ivan 248/00

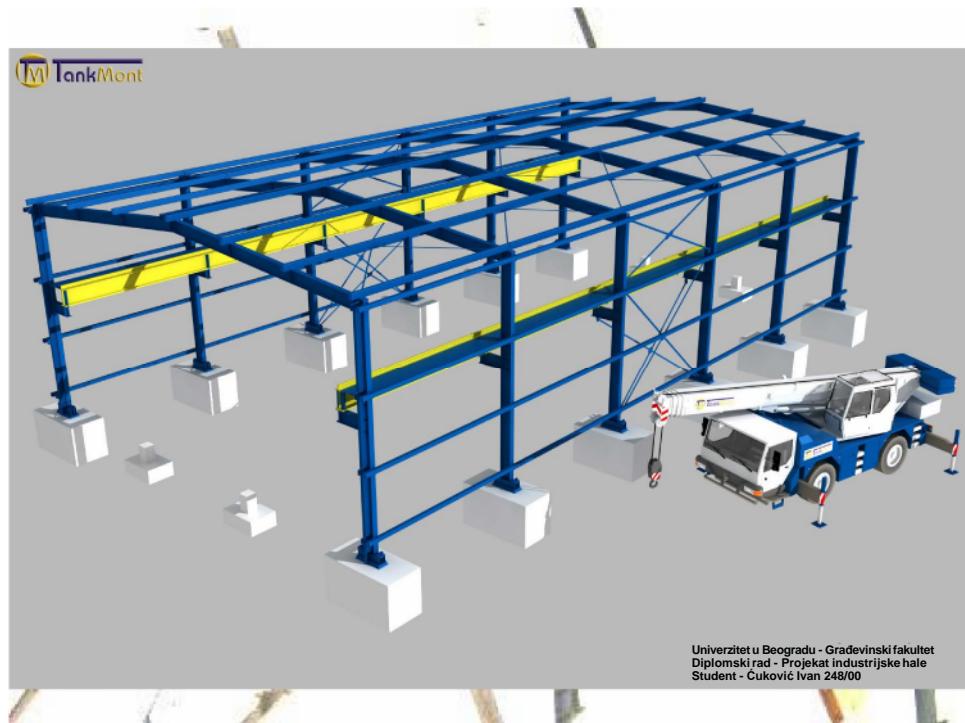

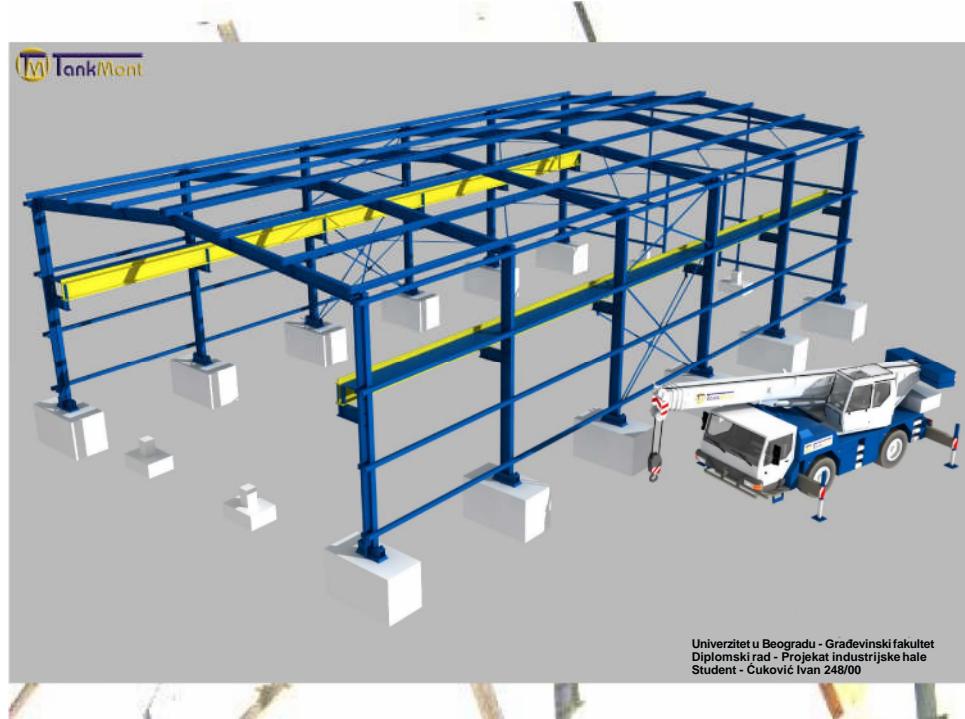
Univerzitet u Beogradu - Građevinski fakultet
Diplomski rad - Projekat industrijske hale
Student - Ćuković Ivan 248/00

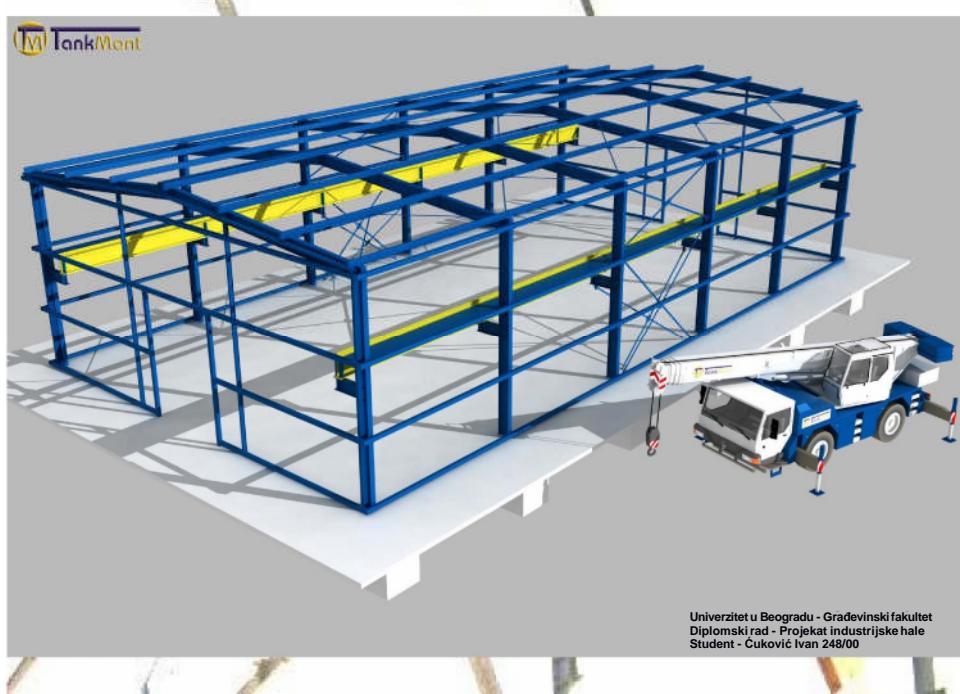

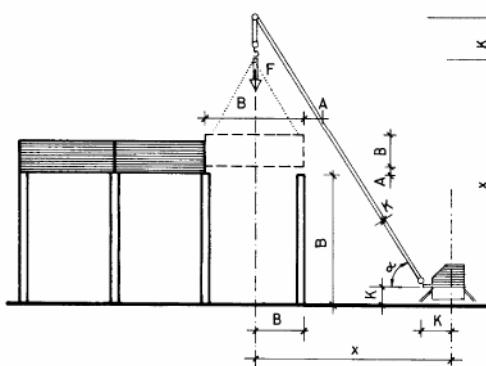

- ▶ Ostvarljivost tehnički potrebnih parametara dizalice moraju se pažljivo proveriti.
- ▶ Šematski prikaz segmentne montaže kao osnova za sračunavanje specijalnih parametara za montiranje pomoću dizalica prikazan je na slici.

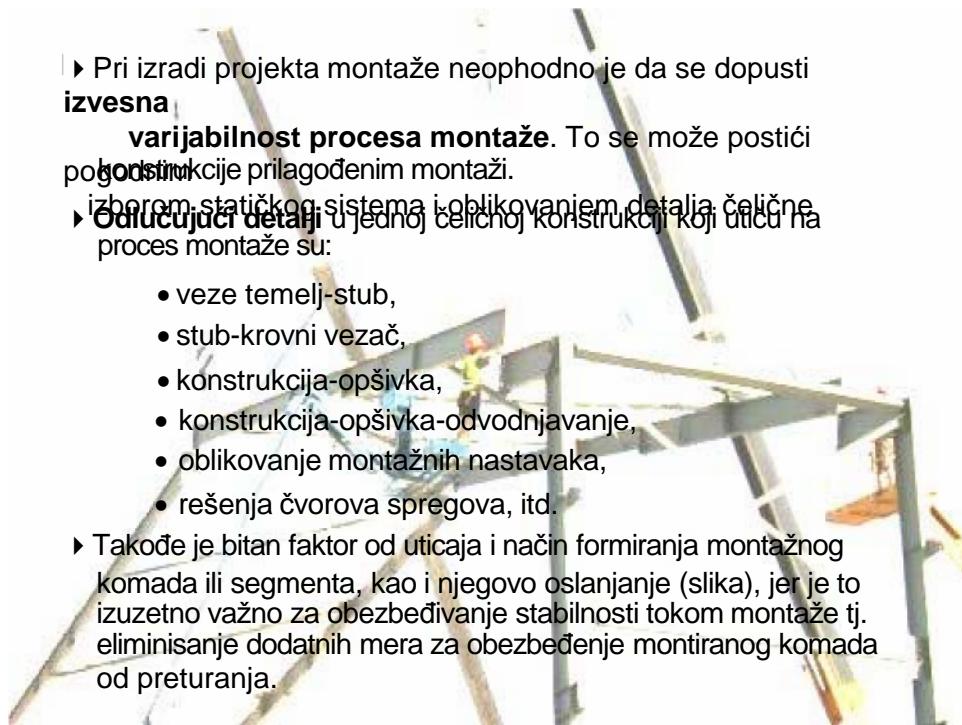
Elementi za sračunavanje specifičnih parametara za montažu: K-parametar krana, B-geometrijski parametar konstrukcije, A-radno-tehnički parametar, X-potrebna visina dizanja, I-potrebni dohvati, F-potrebna nosivost

► Pri izradi projekta montaže neophodno je da se dopusti **izvesna variabilnost procesa montaže**. To se može postići po konstrukcije prilagođenim montaži.

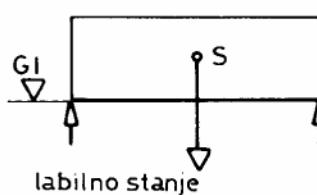
► **Odlučujući detalji** u jednoj celinoj konstrukciji koji uticu na proces montaže su:

- veze temelj-stub,
- stub-krovni vezač,
- konstrukcija-opšivka,
- konstrukcija-opšivka-odvodnjavanje,
- oblikovanje montažnih nastavaka,
- rešenja čvorova spregova, itd.

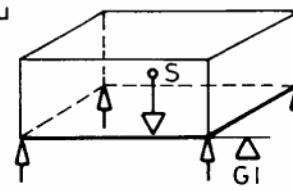
► Takođe je bitan faktor od uticaja i način formiranja montažnog komada ili segmenta, kao i njegovo oslanjanje (slika), jer je to izuzetno važno za obezbeđivanje stabilnosti tokom montaže tj. eliminisanje dodatnih mera za obezbeđenje montiranog komada od preturanja.

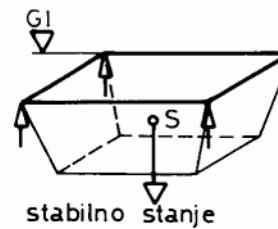
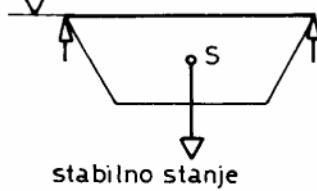
rzavanski montažni komad
oslonjen na donjem pojasu

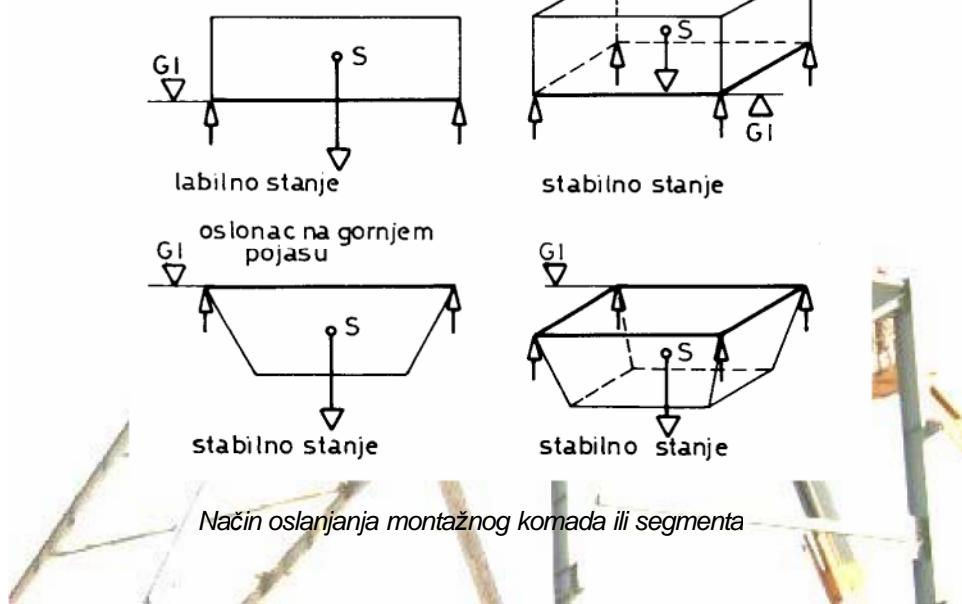
prostorni montažni komad

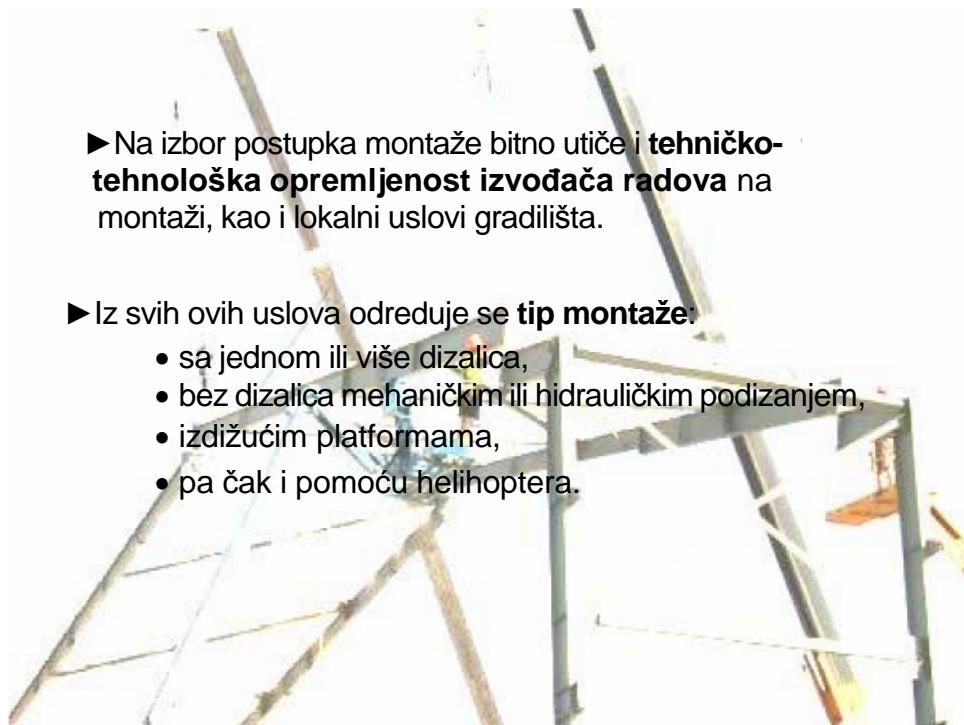

oslonac na gornjem
pojasu

Način oslanjanja montažnog komada ili segmenta

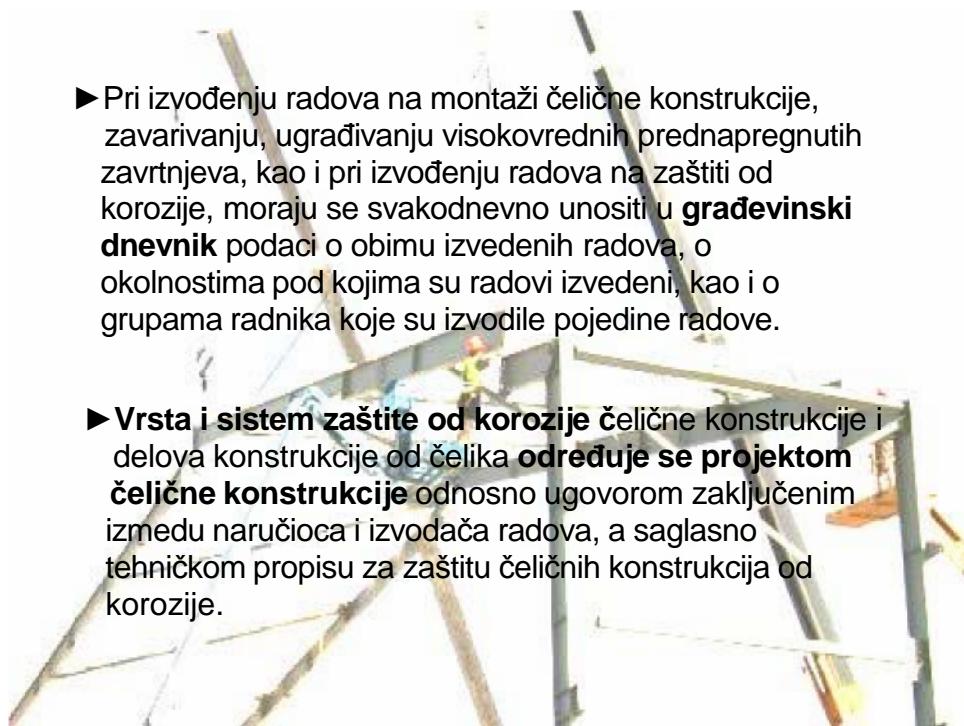

► Na izbor postupka montaže bitno utiče i **tehničko-tehnološka opremljenost izvođača radova** na montaži, kao i lokalni uslovi gradilišta.

► Iz svih ovih uslova odreduje se **tip montaže**:

- sa jednom ili više dizalica,
- bez dizalica mehaničkim ili hidrauličkim podizanjem,
- izdižućim platformama,
- pa čak i pomoću helikoptera.

► Pri izvođenju radova na montaži čelične konstrukcije, zavarivanju, ugrađivanju visokovrednih prednapregnutih zavrtnjeva, kao i pri izvođenju radova na zaštiti od korozije, moraju se svakodnevno unositi u **građevinski dnevnik** podaci o obimu izvedenih radova, o okolnostima pod kojima su radovi izvedeni, kao i o grupama radnika koje su izvodile pojedine radove.

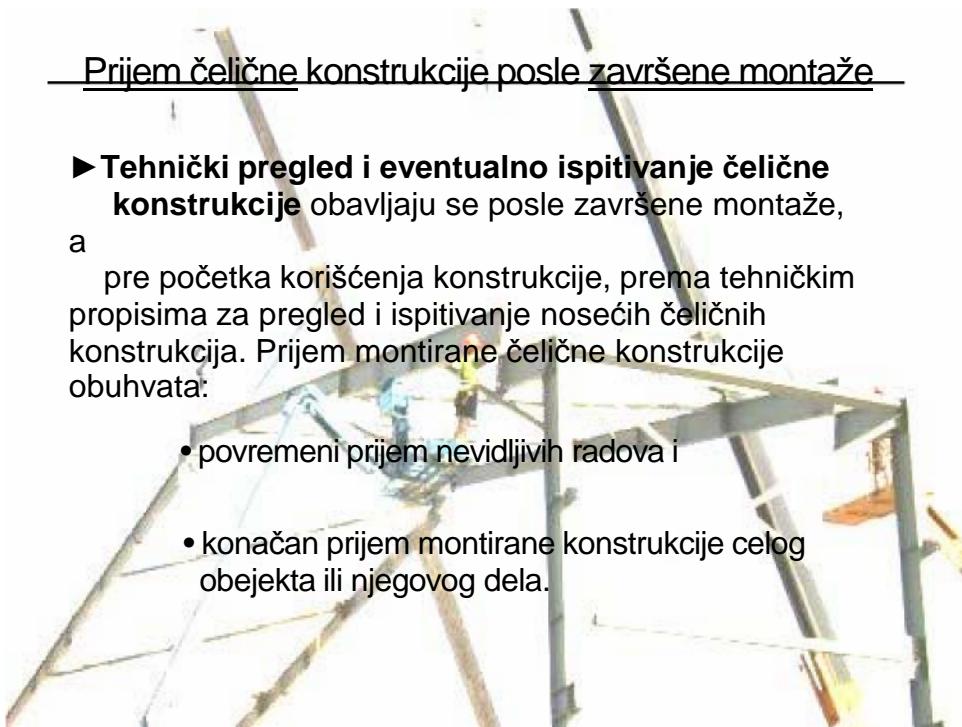
► **Vrsta i sistem zaštite od korozije** čelične konstrukcije i delova konstrukcije od čelika **određuje se projektom čelične konstrukcije** odnosno ugovorom zaključenim između naručioca i izvodača radova, a saglasno tehničkom propisu za zaštitu čeličnih konstrukcija od korozije.

Prijem čelične konstrukcije posle završene montaže

► **Tehnički pregled i eventualno ispitivanje čelične konstrukcije** obavljaju se posle završene montaže, a

pre početka korišćenja konstrukcije, prema tehničkim propisima za pregled i ispitivanje nosećih čeličnih konstrukcija. Prijem montirane čelične konstrukcije obuhvata:

- povremeni prijem nevidljivih radova i
- konačan prijem montirane konstrukcije celog obejekta ili njegovog dela.

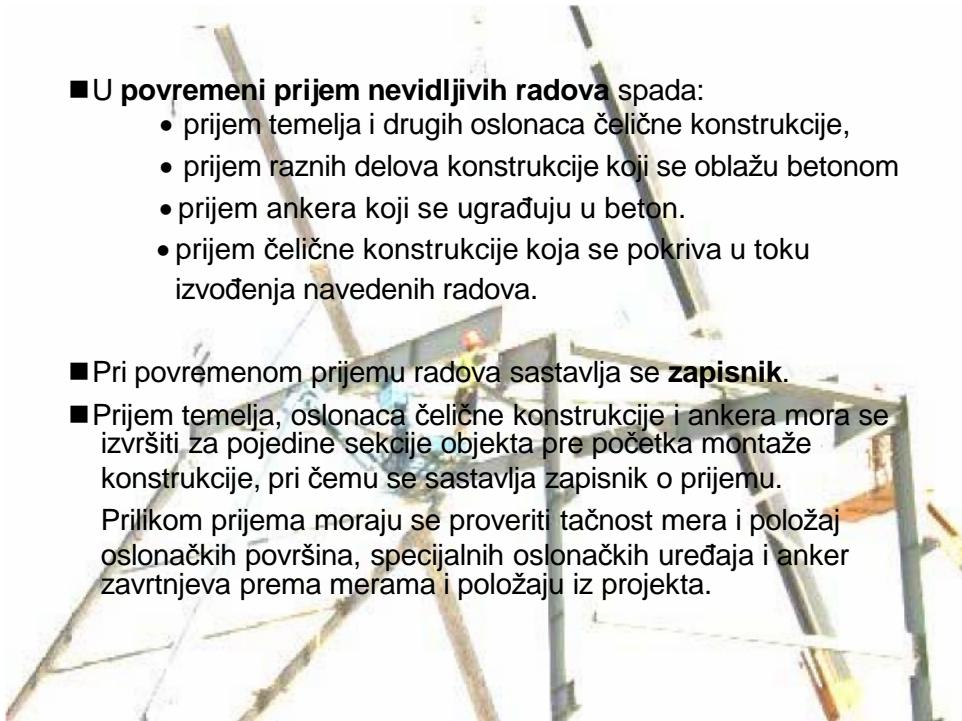
■ **U povremenim prijem nevidljivih radova** spada:

- prijem temelja i drugih oslonaca čelične konstrukcije,
- prijem raznih delova konstrukcije koji se oblažu betonom
- prijem ankera koji se ugrađuju u beton.
- prijem čelične konstrukcije koja se pokriva u toku izvođenja navedenih radova.

■ Pri povremenom prijemu radova sastavlja se **zapisnik**.

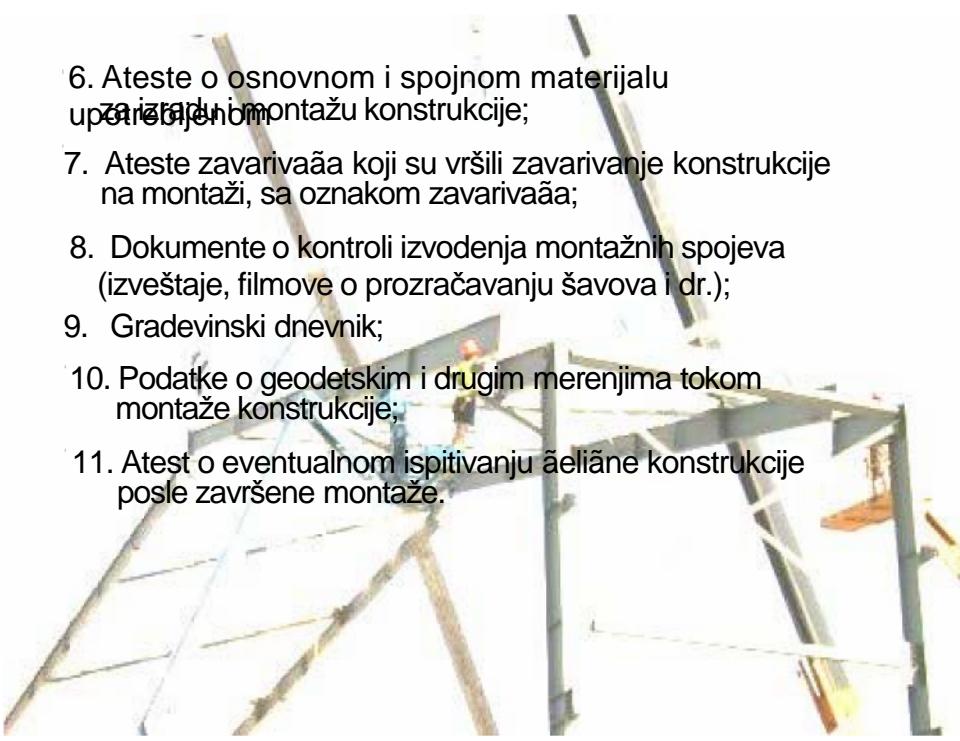
■ Prijem temelja, oslonaca čelične konstrukcije i ankera mora se izvršiti za pojedine sekcije objekta pre početka montaže konstrukcije, pri čemu se sastavlja zapisnik o prijemu.

Prilikom prijema moraju se proveriti tačnost mera i položaj oslonačkih površina, specijalnih oslonačkih uređaja i anker zavrtnjeva prema merama i položaju iz projekta.

► Prijem montirane čelične konstrukcije celog objekta ili pojedinih njegovih prostornih krutih sekcija obavlja se posle njene konačne montaže prema projektu, ali pre izvođenja zaštite od korozije . O prijemu čelične konstrukcije sastavlja se poseban zapisnik, kao i o prijemu zaštite od korozije. Dokumentacija koja se prilaže zapisniku o prijemu montirane konstrukcije po pravilu sadrži:

1. Projekt za montažu čeličnih konstrukcija;
2. Radioničke crteže čelične konstrukcije sa svim naknadnim izmenama i dopunama;
3. Ateste i drugu dokumentaciju o isporučenoj čeličnoj konstrukciji sa zapisnicima o kontroli i prijemu konstrukcije u radionici;
4. Dokumente o odstupanjima od projekta i njihovoj usaglašenosti sa dopuštenim odstupanjima;
5. Zapisnike o prijemu nevidljivih radova;

-
6. Ateste o osnovnom i spojnom materijalu uporabljenom u montažu konstrukcije;
 7. Ateste zavarivača koji su vršili zavarivanje konstrukcije na montaži, sa oznakom zavarivača;
 8. Dokumente o kontroli izvodenja montažnih spojeva (izveštaje, filmove o prozračavanju šavova i dr.);
 9. Gradevinski dnevnik;
 10. Podatke o geodetskim i drugim merenjima tokom montaže konstrukcije;
 11. Atest o eventualnom ispitivanju čelične konstrukcije posle završene montaže.

► Posle završetka radova na montaži konstrukcije, izvodač poslova ne sme pri raspremanju gradilišta oštetiti montiranu konstrukciju, kao ni druga postojeća postrojenja i uređaje na gradilištima ili neposredno pored gradilišta.

► Po prijemu čelične konstrukcije posle završene montaže vrši se obračunavanje radova utvrđenih ugovorom zaključenim između naručioca i izvođača radova.

